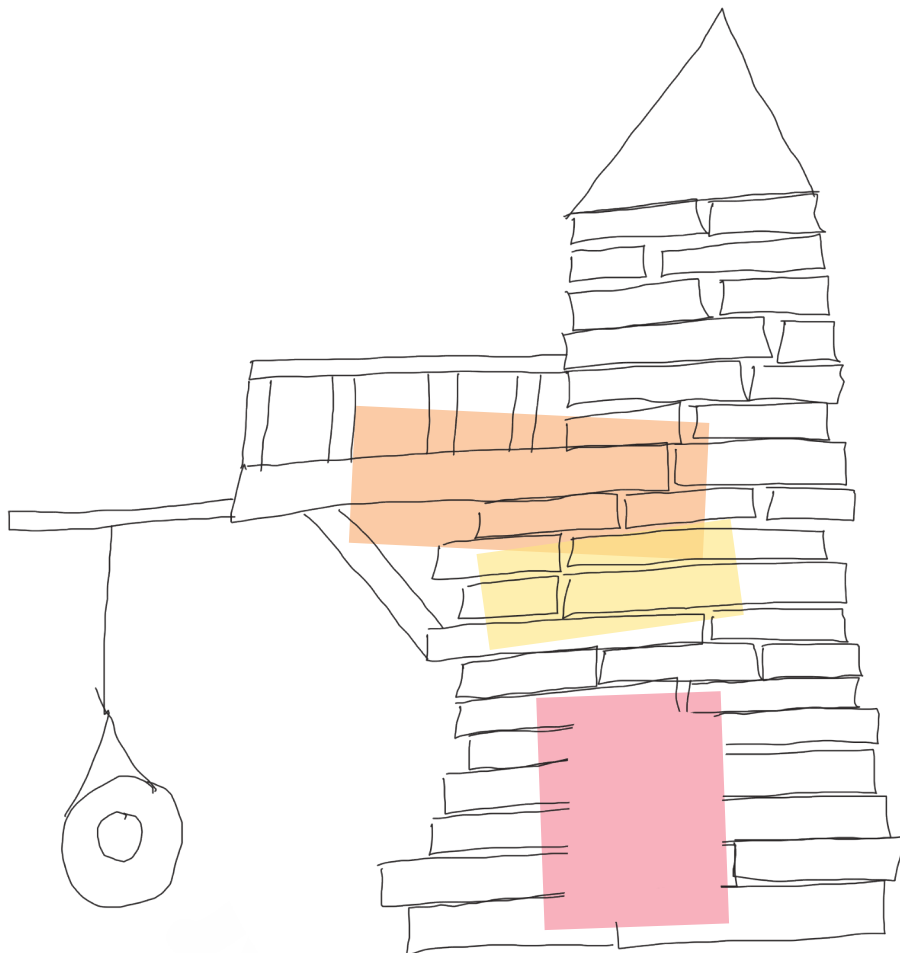

Från plaskdammar till lekskulpturer

- Historiska utformningar av lekmiljöer
utomhus i Sverige under 1900-talet

Sofia Andersson

Från plaskdammar till lekskulpturer - Historiska utformningar av lekmiljöer utomhus i Sverige under 1900-talet

From wading pools to play sculptures – Historical outdoor playground design in Sweden during the 20th century

Sofia Andersson

Handledare: Åsa Ahrland, SLU, Institutionen för stad och land
Examinator: Petter Åkerblom, SLU, Institutionen för stad och land

Omfattning: 15 hp
Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E
Kurstitel: Självständigt arbete i landskapsarkitektur
Kurskod: EX0861
Program/utbildning: Landskapsarkitektprogrammet – Uppsala
Kursansvarig inst.: Institutionen för stad och land
Utgivningsort: Uppsala
Utgivningsår: 2025
Omslagsbild: Sofia Andersson
Upphovsrätt: Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd.
Elektronisk publicering: <https://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: lekplatshistoria, lekplats, botanikundervisning, parklek, bygglekplats, plaskdamm, lekskulptur, temalekplats.

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap

Institutionen för stad och land

Avdelningen för landskapsarkitektur

Förord

Denna studie är skapad av landskapsarkitektstudenten Sofia Andersson. Jag har länge varit intresserad av både historia och olika lekplatsutformningar och har därför fokuserat arbetet på just dessa två ämnen.

Sammanfattning

Denna uppsats syftar till att och kartlägga och analysera vissa viktiga lekmiljöer under 1900-talet i Sverige. Med fokus på dess syften, hur de har utformats och hur de har påverkat barns lek. Genom att utforska frågeställningen vilka typer av lekmiljöer har utformats i Sverige under 1900-talet och vilka lärdomar kan dras från dem.

Metoderna som har använts i uppsatsen är litteraturstudie och arkivstudie. Kombinationen gav en bred och djupgående förståelse för olika typer av lekplatser i Sverige under 1900-talet. En kontextuell grund skapades genom litteraturstudien där tidigare forskning och historiska beskrivningar låg till grund. Med hjälp av arkivstudien hittades primärkällor från stadsarkiv. Kombinationen av dessa metoder gav en mångsidig bild av hur olika lekmiljöer både har sett ut och används genom 1900-talet i Sverige.

Resultatet innefattar en kartläggning av flertalet olika typer av lekmiljöer som bland annat visar på dess syften, utformning och användning. Några av dem är exempelvis skapade bygglekplatsen en lekmiljö som stimulerade barns problemlösning, fantasi och kreativitet då de själva fick bygga sin lekmiljö. Parklekar och plaskdammar främjade social interaktion. Även mindre bra utformningar av lekplatser tas upp så som så kallade asfaltsöknar och Kit Fence Carpet lekplatser som till viss grad begränsat barns möjlighet till fysisk utmaning och kreativ lek.

Slutsatsen av uppsatsen gav flertalet lärdomar för framtida utveckling av lekmiljöer. Några av dessa är att närvarande pedagoger kan bidra till en trygg miljö som gjorde att barn samarbetade och interagerade med varandra. Vissa lekplatser bidrog till kreativt skapande och därmed problemlösning och utveckling. Närhet till lekplatser skapade en trygghet hos föräldrarna vilket gjorde att barnen hade en friare typ av lek. Samt mindre lyckade utformningar så som redskapslösa lekplatser, med avsaknad av naturliga element. Eller standardiserad typ av lekmiljö som främst fokuserar på barnens säkerhet hämmade bland annat den fysiska aktiviteten.

Nyckelord: lekplatshistoria, lekplats, botanikundervisning, parklek, bygglekplats, plaskdam, lekskulptur, temalekplats.

Abstract

This thesis aims to map and analyze key play environments in Sweden during the 20th century, with a focus on their purposes, how they were designed, and how they influenced children's play. It explores the research question: What types of play environments were created in Sweden during the 20th century, and what lessons can be learned from them?

The methods used in the thesis include a literature review and archival research. This combination provided a broad and in-depth understanding of different types of playgrounds in Sweden during the 20th century. A contextual foundation was established through the literature review, which drew on previous research and historical accounts. Archival research provided access to primary sources from city archives. Together, these methods provided a multifaceted picture of how different play environments looked and were used throughout the 20th century in Sweden.

The results include a mapping of various types of play environments, showing their purposes, designs, and uses. For example, the *adventure playground* stimulated children's problem-solving skills, imagination, and creativity by allowing them to build their own play space. *Park playgrounds* and *wading pools* promoted social interaction. Less successful playground designs were also discussed, such as so called *asphalt deserts* and *Kit Fence Carpet* playgrounds, which to some extent limited children's opportunities for physical challenge and creative play.

The conclusion of the thesis highlights several lessons for the future development of play environments. Some of these include that the presence of pedagogues can contribute to a safe environment that encourages cooperation and interaction among children. Certain playgrounds fostered creative construction, problem-solving, and personal development. Proximity to playgrounds provided parents with a sense of safety, which allowed children to engage in freer forms of play. On the other hand, less successful designs—such as equipment-free playgrounds lacking natural elements or overly standardized environments that primarily focused on safety—were found to for instance inhibit physical activity.

Keywords: playground history, playground, botanical education, park play, adventure playground, wading pool, play sculpture, theme playground.

Innehållsförteckning

Förord	3
Figurförteckning	7
1. Introduktion	8
1.1 Syfte	9
1.2 Frågeställningar	9
1.3 Metod	9
1.4 Avgränsning	10
2. Bakgrund	11
3. Barns rätt till lek	12
3.1 Lekmiljörådet blev Barnmiljörådet	12
3.2 Barnkonventionen	12
4. Den lärande lekmiljön	13
4.1 Botanikundervisning	13
4.2 Botanikundervisning i olika samhällsklasser	13
5. Friare lek med pedagogiskt stöd	15
5.1 Parkleken	15
5.2 Bygglekplatsen	16
6. Ny stad, ny lek	18
6.1 Plaskdammen	18
6.2 Leken och miljonprogrammet	19
7. Lekplatser med estetiskt fokus	21
7.1 Lekskulpturen	21
7.2 Temalekplatsen	22
8. De kritiserade lekplatserna	23
8.1 Asfalterade skolgårdar	23
8.2 KFC lekplatsen	23
9. Jämförelse och några lärdomar	26
9.1 Den lärande lekmiljön	26
9.2 Friare lek med pedagogiskt stöd	26
9.3 Ny stad, ny lek	27
9.4 Lekplatser med estetiskt fokus	27
9.5 De kritiserade lekplatserna	28
10. Diskussion	29
10.1 Samhälleliga, etiska och hållbarhetsaspekter	31
10.2 Metoddiskussion	32
11. Slutsats	34
11.1 Framtida forskning	34
Referenser	35
Bilaga 1	41

Figurförteckning

Figur 1. En parklek utrustad med exempel på de klassiska lekredskap som erbjöds vid denna tid. Sundahl, S. (1956) [fotografi]. https://digitaltmuseum.se/011015022392/parkomrade-parklek-med-lekande-barn (PDM 1.0) [2025-02-18]	15
Figur 2. Bygglekplatsens möjligheter för barns kreativa byggande. Johnson, T. (1970-1979) [fotografi]. https://digitaltmuseum.se/011013854209/lekplats-med-byggnation-av-plankor-bygglekplats-for-alla (CC BY-NC-ND 4.0) [2025-02-18]	17
Figur 3. En plaskdamm i Stockholm som bjöd in till både social interaktion och sensoriska upplevelser. af Petersens, L. (1940-1949). [fotografi]. https://stockholmskallan.stockholm.se/post/23496 (CC-BY-NC-ND) [2025-02-18]	18
Figur 4. En sandlåda i ett miljonprojekt med både fast och lös lekutrustning. af Petersens, L. (1971). [fotografi] https://stockholmskallan.stockholm.se/post/5161 (CC-BY-NC-ND) [2025-02-28]	20
Figur 5. Leksulpturen Tuffsen gav barn möjlighet till att rutscha, klättra och mycket därtill. Sundahl, S. (1949). [fotografi]. https://digitaltmuseum.se/011015020217/konstnaren-egon-moller-nielsen-under-arbetet-med-leksulpturen-tuffsen (PDM 1.0) [2025-02-18]	21
Figur 6. Djurlekplatsen i Malmö med platsspecifik utrustning baserat på temat. Hjortek, E. (2012). [fotografi]. https://lekparkmalmo.blogspot.com/2012/05/djurlekplatsenkirsebergvaldemarsro-fin.html [2025-02-25] Används med upphovspersonens tillstånd.....	22
Figur 7. En KFC lekplats som vägleder barnen vad de ska göra och hur de ska leka. Woolley H.E. (UÅ). [fotografi]. https://eprints.whiterose.ac.uk/94596/1/Woolley%202007%20%20Where%20do%20the%20children%20play%20FINAL.pdf [2025-02-21] Används med upphovspersonens tillstånd.....	25

1. Introduktion

Denna studie gör avstamp i några av 1900-talets lekplatsutformningar i Sverige. Utgångspunkten för detta arbete är hur historien har lett oss till samtida utformningar av lekmiljöer. Då rådande samhällsvärderingar och stadsplaneringsideal påverkar lekmiljöers utformning. Exempelvis var Ellen Key en framstående samhällsdebattör för bland annat barns rätt till lek (Key 1996). Det finns därmed möjlighet att utvärdera vilka typer av lekmiljöer som skulle kunna bli värdefulla på nytt för kommande generationer, och sådana som inte bör återskapas. Vid en sökning på studier om svenska historiska lekplatser fanns inte mycket material att tillgå. Därför är ett av målen med denna uppsats att skapa ett dokument där delar av de svenska lekplatsens historiska utformningar sammanställs.

En lekmiljö bör ha flertalet olika syften. Däribland att utforma lekmiljöer som skapar lekglädje och ger dem värdefulla barndomsminnen. Att skapa lekmiljöer som bidrar till utveckling, psykisk och fysisk hälsa samt välbefinnande, både när det kommer till det sociala och det mentala. Att skapa trivsamma mötesplatser där barnen kan uppleva gemenskap. Samt att skapa en bebyggd miljö som är levande (Beckman 2018).

Genom att leka får barn utlopp för sin kreativitet, fantasi, nyfikenhet, experimentlust och problemlösning. När barn leker övar de sin balans, styrka och kondition och får ytterligare sinnesintryck. Genom att leka använder barn sin kropp och därmed alla sina sinnen, de gör allt ifrån att gunga, klättra, springa med mera. Hur lekplatsen är utformad har i och med detta stor betydelse för välbefinnandet os barnen. Leken är det som väcker intresset och viljan för barnen att upptäcka världen (de León 2020).

De konventionella lekplatserna erbjuder inte mycket yta för barnen att fritt röra sig och deras upplevelsevärld blir ofta begränsad av de material och elementen som finns på lekplatserna (i del Alamo 2004). En plats designad för lek ska enligt Coffin och Williams innehålla så mycket som möjligt av följande delar: rörelse och färg, spänning, områden för att klättra och öva balans, redskap eller landskapsarkitektur som ger möjlighet till fantasifull lek, utforskande och risktagande, platser för socialt umgänge, olika material, texturer, nivåer och höjder bland mycket annat (Jansson 2010). Trots att dessa aspekter definierades senare på 1900-talet kan det finnas flertalet av dessa element som applicerades på svenska lekplatser genom åren.

1.1 Syfte

Lekplatser kan skapa åsikter när det kommer till allt från lekvärden, till utformningar och säkerhet. Detta arbete har till syfte att utforska olika typer av lekmiljöer samt olika lärdomar som kan dras av dem. Vilket ger möjlighet till att applicera dessa på framtida utformningar av utomhus lekmiljöer.

Syftet med uppsatsen är att göra avstamp i hur ett antal karaktäristiska lekplatstyper i Sverige har utformats under 1900-talet. Samt ta reda på varför de utformades på det sättet. Detta i syfte att utvärdera vad vi kan lära och ta inspiration av för framtida utformningar. I ambition att utvärdera vilka aspekter som kan anses viktiga och som åter skulle kunna appliceras på dagens utformningar av lekmiljöer.

1.2 Frågeställningar

Vilka typer av utomhus miljöer för lek har utformats i Sverige under 1900-talet?

Baserat på de lekplatsmiljöer som behandlas i uppsatsen, vilka lärdomar kan dras och appliceras på framtida utformningar?

1.3 Metod

Denna studie är en arkiv- och litteraturstudie med syfte att kartlägga vissa lekplatsers utformning i Sverige under 1900-talet. Litteraturen som har använts är vetenskaplig, publicerat material samt bildmaterial. Delar av litteraturen som används är historiskt källmaterial. Många av de böcker som står grund för detta arbete har hittats på Libris. Detta då Libris har ett stort utbud av böcker har det varit ett bra sätt att få information att tillgå.

Fördelarna med att använda arkiv- och litteraturstudie är att den bygger på trovärdig och etablerad kunskap, vilket stärker studiens vetenskapliga grund. Det ger även god tillgång till historiskt material, samt att det ger god överblick över Sveriges lekplatser under 1900-talet.

Som alternativ till att ta upp lekplatstyperna i kronologisk ordning är studien uppdelad i sju olika avsnitt där lekplatstyper och perspektiv som ur någon aspekt påminner om varandra har grupperats. Detta för att göra det enklare för läsaren att förstå sambanden mellan de olika lekplatstyperna.

1.4 Avgränsning

Geografiskt är undersökningen avgränsad till Sverige. Dock är den information som framförallt ligger till grund för denna studie framför allt inriktade på Stockholm och Malmö, men det finns även vissa andra inslag. Detta gav möjligheten till att behandla en bredare bild av de olika typerna av lekplatser som genom seklet har återfunnits runt om i Sverige. Tidsmässigt är avgränsningen 1900-talet eftersom detta var ett århundrade då många olika sorters lekmiljöer växte fram och mycket hände när det kommer till synen på barn och deras plats och rättigheter i samhället. Detta val grundar sig i att det gör studien mer avgränsad. Studien visar på den moderna lekplatsens framväxt och hur olika lekmiljöer blev en del av stadsplaneringen.

Valet att inte använda platsbesök som en metod till uppsatsen gjordes då många av de lekmiljöer som finns med största sannolikhet restaurerats och förändrats. De ser inte ut som de gjorde vid tidpunkten för utformandet av gestaltningen. Detta skulle ha gjort denna metod otillförlitlig. Samt att det uppsatsen skrevs under begränsad tid och att grunden för arbetet hade blivit mindre representativ för landet som helhet.

2. Bakgrund

Under 1900-talet flyttade majoriteten av populationen till städer och samhället urbaniserades (NE 2025b). Under 1900-talet blev lekplatser en vanlig del av stadsrummet både på bostadsgårdar och i parker (Jansson 2010). Därmed är det många som har lekt på lekplatser som barn. Byggt relationer, både till andra barn men även till lekplatsen i sig. Lekplatser har i hög grad skapat förutsättningar för barn att bli det är idag. Lekplatser är en av många delar som finns med i våra stadsrum.

Definitionen av vad en lekplats är har sedan början av 1900-talet förändrats. Enligt Nationalencyklopedin är dagens definition av ordet lekplats “avgränsat område med utrustning för lek: en liten ~ med gungor och klätterställning” (2025). I Svenska akademins ordbok definieras ordet lekplats 1825 och 1846 att det utanför alla skolhus bör finnas en fri lekplats (2020).

En framstående förespråkare för barns rättigheter var Ellen Key (1849-1926) var en av de mest betydelsefulla samhällsdebattörerna av sin tid, speciellt när det kommer till kvinnors och barns rättigheter. 1900 publicerades hennes bok *Barnets århundrade* ut där yttrar hon följande:

”Genom att redan vid två, tre års ålder behandlas i flock, uppträda i flock, leka efter plan, arbeta efter plan, göra samma små handarbeten – sålunda tror man sig bilda människor, medan man i själva verket exarcerar nummer! Man själv som barn lekt och sedan sett andra småbarn leka vid stranden eller i skogen, i en rymlig barnkammare eller på en skräpvind, då vet man vilket hundrafalt värde en sådan fri lek har – för fördjupande av själen, eggelse av företagsamheten, närandet av fantasien...” (sida 150)

Hon yrkade även på hur uppförandet av kindergarten – det vi idag kallar förskola - inte bara var en avlastning för mödrar utan även en fördel i barns uppfostrande, att de i samspel med andra utvecklas (Key 1996).

3. Barns rätt till lek

I detta avsnitt presenteras en myndighet och en konvention som breddade insikterna om barns rättigheter gällande lekmöjligheter under 1900-talet. Dessa samhälliga reformer hade som syfte att utöka barns möjligheter till fri lek.

3.1 Lekmiljörådet blev Barnmiljörådet

Lekmiljörådet inrättades 1971 och fanns kvar till 1980, dess syfte var att skapa en falang till Socialstyrelsen som enligt Riksarkivet (2018b) skulle göra följande:

”...främja leken som en förutsättning för människans utveckling och att arbeta för att skapa möjligheter till lek i både boendemiljö och offentlig miljö.” (taget från hemsida)

Rådet skulle utföra omfattande undersökningar och dokumentation av bland annat barns lekmaterial och lekmiljö. De jobbade för att det skulle skapas goda lekmiljöer samt att säkerhetsaspekterna skulle tillgodoses. Verksamheten riktades bland annat till personal, kommuner och föräldrar. Lekmiljörådet presenterade stora delar av sitt arbete genom publikationer, seminarier, utställningar, mässor och föreläsningar (Riksarkivet 2018b).

1980 skapades i stället myndigheten Barnmiljörådet med lek och säkerhet som huvudfokus. Barnmiljörådet kom 1993 att ersättas av Barnombudsmannen som även den var en myndighet när barnkonventionen antogs (Jansson & Klintborg Ahlklö 2016).

3.2 Barnkonventionen

Barnkonventionen yrkar på barns rätt till vila, fritid och lek. Detta anpassat till barnets ålder. Den menar även på att ge barn möjlighet att delta i konstnärlig och kulturell verksamhet (Unicef UÅ). I artikel tre i barnkonventionen tas det upp att det i första hand alltid tas hänsyn till det som anses vara barns bästa när det kommer till åtgärder gällande barn (Rädda Barnen UÅ). Vilket alltså betyder att detta även ska appliceras på utformningar av lekplatser. Samt i artikel tolv menar barnkonventionen på att barn även ska ha rätten att själv uttrycka sina åsikter saker som angår barnet (Rädda Barnen UÅ). Detta innebär att barn har en rättighet att ha inflytande över utformandet av sina lekplatser.

Barnkonventionen antogs av FN 1989 och den trädde i kraft i Sverige redan året därpå, men blev del av svensk lag först 2020 (Regeringen 2023).

4. Den lärande lekmiljön

Lekmiljöer behöver inte bara vara en plats för lek utan kan även ge utrymme för lärande. Kunskaper som individen bär med sig resten av livet, i detta avsnitt behandlas hur denna aspekt har tillgodosetts under 1900-talet. Trots att det kan ifrågasättas om detta var en renodlad lekmiljö var det en av de första miljöerna skapade specifikt för barn.

Undervisning och lek handlar båda om språk och kommunikation. Genom lek kan även lärande åstadkommas (Ruin 2024). Barn lär sig genom att leka och utforska risker, med hjälp av pedagoger kan lekresponsiv undervisning åstadkommas (Pramling & Wallerstedt 2019). Lek och lärande behöver alltså inte utesluta varandra. Genom att kombinera de två kan insiktsfulla kunskaper etableras hos individen.

4.1 Botanikundervisning

I boken *Svensk trädgårdshistoria 1800- och 1900-tal* (2023) skriver Nolin att botanikundervisning i syfte till en pedagogisk funktion infördes under den tidiga delen av 1900-talet. Där ingick bland annat undervisningsträdgård, park och lekfält. Många av dessa trädgårdar innehöll en stor artrikedom och vissa även med exotiska växter. Vissa innefattade även ytor för bollspel och lek. Allt detta i syfte att bilda barnen. Uppresandet och planeringen av skolor innefattade inte bara skolbyggnaden utan även de kringliggande utomhusmiljöerna. Ytterligare, uttrycks det även ett syfte i att yrka på jämlikhet. Att lekmöjligheterna för flickorna skulle vara den samma som för pojkarna. Genom att skapa tillräckliga ytor för barnen skulle flickor få samma möjlighet som pojkarna att leka. Många av dessa skolträdgårdar fanns kvar ända in på 1960-talet.

4.2 Botanikundervisning i olika samhällsklasser

I början av 1900-talet skulle barn redan från en ung ålder bidra till försörjningen till familjen. Exempelvis kunde barnhem lägga mycket tid på arbete som rörde trädgårdar (Nolin 2023).

I Sofiero skapade kronprinsessan Margareta en engagerande trädgårdsmiljö för barn där de själva kunde odla egna grönsaker och blommor. I det skånska sommarparadisets fanns det även specifika ytor för barnen att ansvara för samt lekstuga där de kunde dra sig tillbaka (Nolin 2023). Tidens samhällsvärderingar

sträckte sig alltså över olika samhällsklasser och visar på hur botanikundervisningen spred sig.

5. Friare lek med pedagogiskt stöd

Vuxnas närvaro i lekmiljöer kan påverka typen av lek som äger rum. I detta avsnitt behandlas två former av lekplatser där vuxnas närvaro var en del av leken. Den ena där vuxna agerade vägledande pedagoger och den andra där de endast bistod med hjälp om barnen uttryckte det behovet. Genom att analysera denna aspekt kan lärdomar dras om hur detta påverkar barns lek, sociala utveckling och kreativitet.

Pedagogers roll kan vara att vägleda och stödja barnens sociala samspel. Vuxnas deltagande och närvaro kan skapa miljöer som är mer inkluderande. Den kan även agera lekkamrater till barn och på så sätt främja deras utveckling (Lernberg & Messer 2024).

5.1 Parkleken

Parklek är till stor grad årstidsanpassade utomhusaktiviteter. Den är kostnadsfri och öppen för allmänheten som erbjuder fritids- och lekverksamhet (se figur 1). Parkleken definierades som koncept redan 1936 men var som mest populärt under 1980-talet (Reggio Emilia Institutet UÅ).

I boken *Mål och innehåll i Parkleken* (1972) beskrivs att målet för parkleken är att ungdomar och barn ska erbjudas samma förutsättningar för fritidsverksamhet och lek. Detta för att tillfredsställa skapande verksamhet, omvärldsorientering och behovet av rörelseaktivitet samt för att öka toleransen och samverkan mellan deltagande grupper och individer. Det nämns även att musik- och teaterlek bör erbjudas i parkleken genom att ha ytterligare ledare för den typen av aktiviteter.

Figur 1. En parklek utrustad med exempel på de klassiska lekredskap som erbjöds vid denna tid. Sundahl, S. (1956) [fotografi]. <https://digitaltmuseum.se/011015022392/parkomrade-parklek-med-lekande-barn> (PDM 1.0) [2025-02-18]

Ett annat mål med parkleken var att hålla barn separerade från de trafikerade vägarna. Allt eftersom parkleken blev

framgångsrik tog kommunal regi över parklekerna, denna organisation hette Parkleksbyrån. Parkleken utvecklades efterhand till en samlingsplats för föräldrar och deras barn även under kvällstid och det tillkom kaffeservering (Berg 2019).

I Stockholm startades den första parkleken 1938 i Vasaparken. Parkleken var en form av lekmiljö som var bemannad och skulle fungera som en pedagogisk plats för social fostran och lek. Där kunde det bland annat finnas barnhage, lekredskap (se figur 1), odlingsland, barnteater, djurlek, skridskor- och skidskola (Stockholmskällan 2023).

Som tidigare nämnts är parkleken en lekplats som är bemannad. Parkpersonalen är utbildad och vars syfte är att stödja barn i deras utveckling. Personalen bar även uniform långt in på 1970-talet (Stadsarkivet Stockholm 2024).

5.2 Bygglekplatsen

C. Th. Sørensen var en dansk landskapsarkitekt som 1943 skapade den första bygglekplatsen i Norden, han kallade dem ”skrammellegepladser” och i Sverige fick den namnet ”bygglekplats”. Idén grundade sig i att han hade sett att barn snarare än att leka på designade lekplatser hellre ville använda sig av löst material. Bygglekplatsen skapades inte av vuxna för barn utan av barn för barn. De fick själva påverka och skapa lekmiljön med hjälp av verktyg och bråte, vilket gjorde lekplatserna dynamiska. Bygglekplatsens grund ligger i att det tillhandahölls löst material, att barn av olika åldrar fick lägga sig på sin egen nivå av bidragande till platsen samt närvaro av vuxna som tog ansvar för barnen men som inte la sig i allt för mycket (Beckman et al. 2020). C. Th. Sørensen menade på att ytan till bygglekplatserna skulle vara generösa och allt från tegel, brädor, lådor och skrotade bilar skulle finnas att tillgå barnen (Berg 2019).

Bygglekplatserna koncept var att barnen själva fick utforma sin lekmiljö (se figur 2) samtidigt som det erbjöd ett samarbete med andra barn samt att det utvecklade deras byggfärdigheter (Parkutredningen i Stockholm 1972). Lekplatser som erbjuder löst material lockar till skapande och berättande (de León 2020).

Sveriges första bygglekplats startade 1946 i Norrköping 90 barn togs emot dagligen och ytan var hela 10.000 kvm. På Södermalm i Stockholm kom den första bygglekplatsen 1947 och senare etablerades bygglekplatser i flera städer runt om i landet. Där ibland Sundsvall, Göteborg, Örebro, Landskrona, Karlstad, Västerås, Helsingborg, Halmstad och Lund. Bygglekplatserna var oerhört omtyckta av barnen och var en välfungerande verksamhet (Berg 2019).

Det rådde delade meningar om bygglekplatsen skulle vara inhägnad och stängd när personalen inte längre fanns på plats eller om den skulle vara öppen så att barnen i sällskap med sina föräldrar kunde komma tillbaka på kvällen för att bygga vidare på sina projekt. Barn som byggde i sällskap av sina föräldrar väckte frågor hos barnet och det skapades ett utbyte mellan dem (Berg 2019).

Bygglekplatspersonalens sätt att bemöta barnen behövdes göras med lyhördhet. De behövde även vara händiga, vara varma i bemötandet, ha tålamod och kunna tillåta en rörig miljö. Dessa ledare kunde även hjälpa till i byggandet om barnen behövde hjälp, de hade även en central roll som pedagoger. Av pedagogerna gjordes även dagliga säkerhetskontroller av barnens byggen. De kunde exempelvis komplettera med en extra regel, fler skruvar eller spikar (Berg 2019).

C. Th. Sørensen menade att den perfekta lekplatsen innehöll röra och stök och barnen skulle efter egen vilja såga spika och pyssla med vad de ville. Senare byggde landskapsarkitekten Arvid Bengtsson vidare på Sørensens idé och etablerade även bollplan, sandlek och diverse lekredskap för de barn som inte enbart ville bygga (Hansson 2005).

Figur 2. Bygglekplatsens möjligheter för barns kreativa byggande.
Johnson, T. (1970-1979) [fotografi].
<https://digitaltmuseum.se/011013854209/lekplats-med-byggnation-av-plankor-bygglekplats-for-alla> (CC BY-NC-ND 4.0) [2025-02-18]

6. Ny stad, ny lek

Den nya samhällsplaneringen i Sverige under 1900-talet innefattade även ny utformning av lekmiljöer. I detta avsnitt behandlas bland annat hur lekplatsens utformning förändrades i relation till miljonprogrammet. Barnens lekmiljöer behövde vara trygga och stimulerande. En utmaning blev hur de hårdgjorda ytorna kom att påverka barnens sociala integration.

Lekplatser utformades med fokus på skolbarn och inte de yngre barnen. Ett syfte med att skapa lekplatserna var att erbjuda barnen en mer betydelsefull miljö i stället för att röra sig på torget eller gatan (Jansson & Klintborg Ahlklo 2016). Under större delar av 1900-talet är en iakttagelse att lekplatser och parker ofta finns planerade i detalj innan det att planen för bostadsbebyggelsen finns på plats (ibid.).

Termen folkhemmet spreds efter det att stadsministern Per Albin Hanson använde det i en riksdagsdebatt 1928 (NE 2025a). Målet med folkhemmet var att skapa ett tryggare och mer jämlikt samhälle. Detta genom att fostra sunda medborgare och skapa billigare, bättre, fler och funktionella bostäder där den så kallade kärnfamiljens trivsel och vardag skulle ta plats (Nordiska museet 2024). På 1930-talet menade olika stadsträdgårdsmästare på att leken skulle göra barnen till trofasta, självständiga och ärliga medborgare. Samtidigt som intellektet och den fysiska aktiviteten skulle gynna barnen (Nolin 2023).

6.1 Plaskdammen

Holger Blom var stadsträdgårdsmästare i Stockholm 1938–1971. Under hans tid var den röda tråden för Stockholms parker att det de skulle vara naturlika miljöer. Parkerna som anlades skulle inte bara vara estetiskt tilltalande utan även ha en praktisk funktion. Det etablerades i samband

Figur 3. En plaskdamm i Stockholm som bjöd in till både social interaktion och sensoriska upplevelser. af Petersens, L. (1940-1949). [fotografi]. <https://stockholmskallan.stockholm.se/post/23496> (CC-BY-NC-ND) [2025-02-18]

med detta många plaskdammar runt om i Stockholms parker (se figur 3). I de nya förorterna som byggdes blev även lekplatser var i de nya ett givet inslag. Plaskdammar i dessa miljöer beskrivs som en räddare en varm sommardag. Dessa plaskdammar var ofta lekfullt utformade och många av dem så stora att det gick att använda sig av små båtar att paddla runt i (Stockholmskällan 2021). Detta visar på hur en ny form av lek tog plats i stadsrummet.

6.2 Leken och miljonprogrammet

Under 1960- och 1970-talet i samband med bygget av miljonprogrammet etablerades tiotusentals nya lekplatser runt om i Sverige. Dessa inom promenadavstånd till bostäderna (Jansson 2008). Miljonprogrammet utvecklades med sandlådor och lekplatser på innergårdar som från balkonger och köksfönster kunde ge föräldrar uppsikt över barnen (Bostadsrätterna 2022).

1960 hade Socialdemokraterna en kongress där de tog fram riktlinjer för deras politik, denna antogs 1964. I den uttrycks att en miljon nya bostäder ska byggas under loppet av 10 år. Det var Sveriges trångboddhet som drev detta till ett samhälles engagemang. Det nämns även att dessa bostäder ska ha skäliga priser (Sveriges socialdemokratiska arbetarparti. Partistyrelsen 1964). Att en miljon bostäder skulle byggas innefattar även att lekplatser kom att byggas i anslutning till dessa bostäder. När miljonprogrammet realiserades gällde normplanering. Vilket innebar att för att få statligt bostadslån skulle normer följas. Däribland innefattades att barns behov skulle värnas i den urbana miljön genom att skapa flertalet utomhusutrymmen för barn som även skulle ge skydd från den tilltagande trafiken (Boverket 2020).

Det landskap som återfinns mellan husen är grönytor och består vägar och stigar över ytor med skogsdungar och grässträngar. Det som uttrycks som välordnade ytor var de för barnen, bortmotad trafik, lekplatser och sandlådor (Arnstberg 2000).

I boken *Barnen och betongen* beskriver Insulander (1975) ingående hur området Rosengård i Malmö har utformats. Det är ett stort bostadskomplex och talande för hur miljonprojektet utformades runt om i Sverige. Rosengård består till stora delar av betong och hårdgjorda ytor. Det finns hela 17 gårdar bland höghusen och vardera gård har några lekelement, allt från sandlådor, bollplank och gungor.

Ofta ansågs miljonprogrammets gårdar vara utformade på ett schematiskt sätt och upplevdes enformig. Detta gällde även lekplatsernas lekredskap, samma sorters standardiserade lekredskap förekom på mer eller mindre alla gårdar (se figur 4). Så som en grusad sport- eller fotbollsplan (Hansson 2005).

Figur 4. En sandlåda i ett miljonprojekt med både fast och lös lekutrustning. af Petersens, L. (1971). [fotografi] <https://stockholmskallan.stockholm.se/post/5161> (CC-BY-NC-ND) [2025-02-28]

7. Lekplatser med estetiskt fokus

Lekmiljöer med ett estetiskt fokus kan uppskattas av barn såväl som vuxna men det krävs en god balans mellan lekvärden och design. En god utformad lekmiljö baserad på estetiska aspekter kan både inspirera och engagera besökare.

Lekplatser har framför allt utformats av vuxna för barn. Vissa med fokus på funktion andra med fokus på estetiska värden. I detta avsnitt behandlas två typer av lekplatser med fokus på de estetiska värdena.

7.1 Lekskulpturen

Redan 1948 skapade Møller-Nielsen lekskulpturen Tuffsen (se figur 5) en så kallad lekskulptur. Och senare under 1950 skapade han Ägget, Domarring, Snäckan och Fisken. Samma år som Tuffsen kom blev den en del av en park i Stockholm. Leksulpturerna skulle vara både lekbara och uppskattas av vuxna. Med sina små rutschkanor och öppningar välkomnar de inte vuxna att interagera med dem. I och med detta uppskattades leksulpturerna även av vuxna (Druker 2019).

Konstnären Endre Nemes menade på att leksulpturerna agerade som en Trojansk häst genom att de riktades mot barn men smugglade in kontroversiell, abstrakt modern konst på offentliga platser. En annan kritiker till leksulpturerna menade på att de inte bara var offentlig konst men att de även hade underbyggande idéer om att barn var framtidens medborgare. I många skandinaviska städer används dessa leksulpturer än idag (Druker 2019).

Figur 5. Leksulpturen Tuffsen gav barn möjlighet till att rutscha, klättra och mycket därtill. Sundahl, S. (1949). [fotografi]. <https://digitaltmuseum.se/011015020217/konstnaren-egon-moller-nielsen-under-arbetet-med-leksulpturen-tuffsen> (PDM 1.0) [2025-02-18]

7.2 Temalekplatsen

1997 i Malmö skapades den första temalekplatsen av landskapsarkitekten Lena Jungmark, detta på uppdrag av Malmö stad. Lekplatsen kom att kallas Djurlekplatsen (se figur 6) och hade olika typer av lekmöjligheter. Däribland taltrattar som barnen kunde använda sig av för att från olika platser prata med varandra, en kulle som agerade kaninbo som inuti hade gångar i sig (Lenninger & Olsson 2006).

En temalekplats var en typ av lekplats som med ett speciellt tema erbjuder ett unikt innehåll. Dess syfte är att stimulera barns fantasi och väcka nyfikenhet (Söderberg 2013). På 1990-talet var Gunnar Ericson stadsträdgårdsmästare i Malmö. Han beslöt att en inventering av stadens lekplatser skulle utföras. Denna uppgift samt att skapa en utvecklingsmodell för lekplatserna gavs till kontoret Svenska Landskap AB. Konceptet temalekplatser växte fram, lekplatser som utmanade den traditionella lekplatsen. Kontoret tog fram flertalet olika lekplatser med teman som vatten, fågel och djur. De menade däremot inte på att temat i sig var en nödvändighet för barnen utan snarare ett sätt att vara nyskapande på (Arai 2020).

Exempel på temalekplatsernas syften var att skapa möjlighet för rörelse- och rolllekar för barnen. Detta genom att material som barnen kunde påverka och undersöka fanns på platsen. De innehöll specialbyggda attraktioner som skulle väcka barns nyfikenhet och leklust. Temalekplatserna kom att bli omåttligt populära (Blomquist 2012). Idag finns det temalekplatser runt om i hela Sverige (Hohner 2024).

Figur 6. Djurlekplatsen i Malmö med platsspecifik utrustning baserat på temat. Hjortek, E. (2012). [fotografi]. <https://lekparkmalmö.blogspot.com/2012/05/djurlekplatsenkirsebergvaldemarsro-fin.html> [2025-02-25] Används med upphovspersonens tillstånd.

8. De kritiserade lekplatserna

Lekmiljöers utformande kan även leda till samhällsdebatt och kritik. I detta avsnitt behandlas två olika typer av lekplatser som kritiserades under 1900-talet. De berör bland annat helt plana lekytor fria från redskap och naturliga element. Samt säkerhetsanpassade och standardiserade lekmiljöer som begränsar barns kreativa utveckling och utforskande.

Då oron hos vuxna ofta har fokuserat på barnens sårbarhet har lekplatser med fokus på säkerhet skapats. Men barn utvecklas när de utsätter sig för riskfyllda lekmiljöer, de lär sig hantera riskerna. Genom att barn utsätts för risk finns det även långsiktiga fördelar, det är karaktärsbyggande. De kan leva ett tillfredställande och meningsfullt liv genom att övervinna situationer som är utmanande (Gill 2007).

8.1 Asfalterade skolgårdar

På 1970-talet fanns det en stor debatt angående Sveriges skolgårdar som vid tiden kallades asfaltsöknar. 1955 togs det fram riktlinjer för skolgårdars utformande som underströk att skolgårdar skulle vara permanenta, platta, fria från träd, skyddade från vind samt att helt asfalterade skolgårdar skulle övervägas. Det fanns en mening om att de asfalterade skolgårdarna var lätta att underhålla, moderna och gav utrymme till bollspel. Men inte bara att dessa asfaltsöknar hämmade barns lek så drog även många parallellen att det var en bidragande faktor till den ökande mobbningen på 1970-talet. Vid tiden var det heller inte standard att det fanns vuxna som övervakade leken på skolgårdarna (Larsson 2013).

1979 gjorde International Playground Associations svenska gren en undersökning över de svenska skolgårdarna och kom fram till att de var Sveriges mest utvecklade lekmiljöer, att det gav inspiration till endast var mobbning och vandalism. Samma år tog Skolhushandboken fram nya riktlinjer för skolors utomhusmiljöer, denna menade bland annat på att en stor tillgång var existerande grönytor för nya skolbyggen. Men då få nya skolor byggdes på 1980-talet hade dessa riktlinjer inte något större inflytande (Larsson 2013).

8.2 KFC lekplatsen

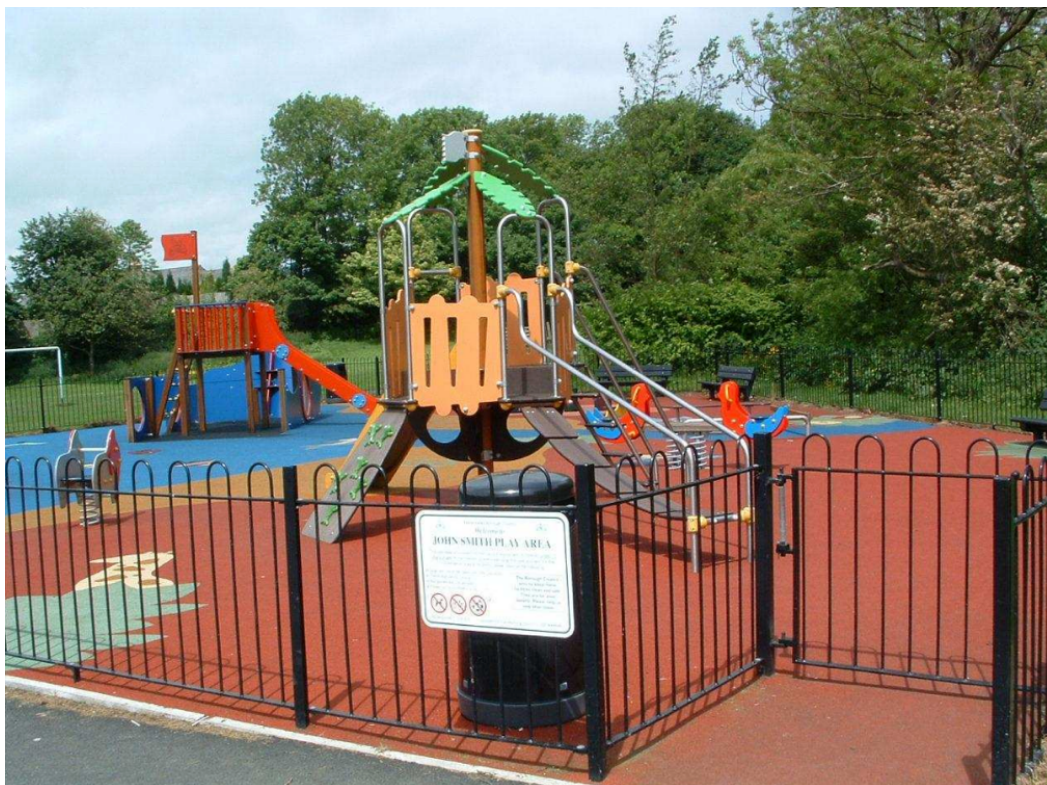
KFC lekplatsen är en förkortning av ”Kit, Fence and Carpet”. Kit refererar till standardutrustningen, Fence till det omhängande staketet och Carpet till den heltäckande gummimattan (Woolley 2007). KFC lekplatsen är helt separerad från

den naturliga miljön (se figur 7) och är inte baserad på barns behov utan snarare föräldrarnas farhågor då utformningen har stort fokus på säkerhet (Woolley & Lowe 2012).

Den fixerade typen av lek som KFC lekplatser är baserad på erbjuder social och fysisk utveckling men på bekostnad av kreativitet och fantasi. Brist på element som erbjuder sensoriska upplevelser, exempelvis lösa naturliga material återfinns inte på denna typ av lekplatser vilket ger minskad möjlighet till sensoriska upplevelser (Woolley & Lowe 2012).

Att denna typ av lekplats skapades beror på en rad olika faktorer. Bekvämlighet i planerings- och beställningsprocessen, att enkelt välja en handfull olika lekredskap från en katalog. Den har en minimal skötselkostnad ur ett förvaltningsperspektiv, både när det kommer till pengar och tid. En rädsla för att olyckor ska ske, genom att använda lekredskap som har godkänts av den europeiska standarden för lekredskap anses lekplatsen som säker. Att lekplatsen inte ska upplevas otrygg och därmed inte skapa olika rumsligheter utan en helt öppen miljö. Att skapa platser som inte uppskattas av ungdomar för en plats att samlas på. Att tro att de är tillgängliga för funktionsvarierade barn, men egentligen är det endast barn med rörelsenedsättning som KFC lekplatsen är anpassad för. Det är en prydlig miljö som ofta uppskattas av vuxna, att den inte är skräpig och stökig (Beckman 2018).

Barn behöver varierande, rika och gröna lekmiljöer. Inget av detta tillgodoser KFC lekplatsen. Det är lekredskapen som styr leken. Gunga här en stund, sitt här, klättra upp här, rutscha ner här etcetera Vid observationer av hur barn interagerar med denna typ av lekplats så finns det ett tydligt mönster: det ena efter det andra lekredskapet testar sig barnet igenom tills det att barnet är klar med lekplatsen (Beckman 2018). För att skapa lekmiljöer med höga lekvärden och som även intresserar barnen så är det inte tillräckligt att skapa endast en utformning som appliceras på alla dessa platser. En viktig aspekt för barn är variation mellan olika lekmiljöer (Jansson & Klintborg Ahlko 2016).

Figur 7. En KFC lekplats som vägleder barnen vad de ska göra och hur de ska leka.
Woolley H.E. (UÅ). [fotografi].
<https://eprints.whiterose.ac.uk/94596/1/Woolley%202007%20%20%20Where%20do%20the%20children%20play%20FINAL.pdf> [2025-02-21] Används med upphovspersonens tillstånd.

9. Jämförelse och några lärdomar

Nedan följer några av de lärdomar som kan dras baserat på uppsatsen. Även fast en lekmiljö inte kommer kunna innehålla alla dessa aspekter så ger det en möjlighet för de som planerar lekmiljöer att välja vissa av dessa aspekter att applicera på framtida utformningar.

9.1 Den lärande lekmiljön

Botanikundervisningen gav barnen en verklig koppling till ekologi och natur. En möjlighet att få lära sig om ekosystem och växter. Lärdomar som de bar med sig resten av livet och kunde applicera i vuxenlivet. Det var även en varierad och sensorisk typ av lek som stimulerade sinnen och gav en möjlighet att utforska naturen. Botanikundervisningen stimulerade experimentellt lärande och nyfikenhet. Botanikundervisningen gav barn möjligheten att lära sig om bland annat växter. Även temalekplatsen ger möjligheten för barn att lära sig om ett specifikt tema. Genom att applicera en möjlighet att lära sig om den omkringliggande miljön och hur den fungerar skulle kunna bli ett värdefullt inslag i framtida utformningar av utomhus lekmiljöer.

Om botanikundervisningen kan räknas som en renodlad utomhus lekmiljö kan ifrågasättas. Botanikundervisningen hade som huvudsyfte att bilda barn i botanik, på platserna fanns det även med element som vi idag räknar in till lekmiljöer. Botanikundervisningen började med lärandet och i miljön som skapades kunde leken ta plats. Jämförelsevis var bygglekplatsen en miljö där barnen fick leka sig fram och resultatet blev att de lärde sig. Med andra ord lär vi oss genom att skapa och när vi skapar lär vi oss. Vilken ordning det kommer i behöver nödvändigtvis inte spela någon roll. Både botanikundervisningen och bygglekplatsen resulterade i att barns lärande. Vilket i förlängningen blir lärdomar för samhället.

9.2 Friare lek med pedagogiskt stöd

Parkleken gav en inkluderande och öppen miljö där barn av olika bakgrund och åldrar kunde leka tillsammans. Då de var bemannade med pedagoger och hade en variation av aktiviteter skapade de en stimulerande och trygg miljö. De bidrog även till att barn fick samarbeta och interagera med varandra vilket bidrog till social utveckling. Parklekens struktur kan vara av intresse när det kommer till framtida utformning av utomhus lekmiljöer. Parkleken är till viss grad stödd och övervakad av vuxna som har ett visst ansvar över barnens lek. Men samtidigt är de inte för involverade i barnens lek. Genom att applicera detta på framtida utformningar skulle mer frihet kunna appliceras i barnens lek. I stället för att ha

ett vakande öga från vardera förälder som interagerar med barnens lek kan ett övergripande öga göra leken mer fri.

Bygglekplatsen främjade problemlösning och kreativitet då barnen själva fick skapa lekplatsen. Då miljön var i konstant förändring och därmed unik gav det barnen en känsla av ansvar och autonomi. Bygglekplatsen utvecklade även praktiska och motoriska färdigheter hos barnen och utvecklade deras förmåga att samarbeta. Bygglekplatsen gav utrymme för barnen att använda sin kreativitet samt att inspirera vuxna till hur de skulle kunna utforma en liknande miljö baserat på vad barnen själva uppskattar. Genom att applicera detta på framtida utformningar skulle mer mångsidiga lekmiljöer för barn kunna skapas.

9.3 Ny stad, ny lek

Plaskdammen gav barnen möjlighet att utforska ett element vilket stimulerade dem. Det utvecklade även deras koordination och motorik genom att de rörde sig kring och i vattnet. Då det var en miljö där både stora och små barn deltog skapade det en inkluderande miljö. Den uppmuntrade till samspel mellan vuxna och barn vilket gjorde det till en social samlingsplats som var populär. Detta skulle kunna appliceras på framtida utformningar i form av både plaskdammar och olika typer av vattenbaserade lekmöjligheter.

Miljonprogrammets lekplatser planerades in i bostadsområdena och gjorde de därmed lättillgängliga för barnen som bodde där. De främjade en friare typ av lek där vuxna hade ett förtroende till barnens lekande då de inte var ständigt behov av vuxnas närvaro. Det fanns en trygghet och gemenskap då lekplatserna låg nära hemmen. Miljonprogrammets utformning genom att ge bostadsområdet en given plats för barns lek är ett inslag som kanske inte är lika givet för dagens utformningar av bostadsgårdar. Detta är något som skulle kunna appliceras som en lärdom för framtiden.

9.4 Lekplatser med estetiskt fokus

Lekskulpturen integrerade både lek och konst i stadsbilden. De var motoriskt utmanande då barnen kunde krypa, balansera och klättra på verken. Med andra ord kunde barnen leka på många olika sätt. En ytterligare lärdom är att de hade som syfte att väcka ett konstantintresse hos barnen. Genom att applicera detta på framtida utformningar skulle barn kunna uppskatta och lära sig om lekmiljöer utformade inte bara för funktion utan även estetiska inslag i stadsrummen.

Temalekplatsen var en inspirerande lekmiljö där barnen kunde lära sig och leka baserat på det tema som platsen erbjöd. Exempelvis om platsen var baserad på ett historiskt inslag medför detta ett pedagogiskt lärande. Temalekplatser kunde inspirera till lek baserade på äventyr och sagor och därmed skapar en engagerande miljö. Detta är en något som skulle kunna appliceras på framtida utformningar.

9.5 De kritiserade lekplatserna

Asfaltsöknarna ger snarare lärdomar om hur en lekmiljö inte ska utformas. De hårdgjorda ytorna gav en ökad risk för skador och begränsade lekmöjligheterna. Social segregation skapades och bristen på naturliga material, plana ytor och avsaknad av lekredskap lämnade inte mycket utrymme för kreativt lekande och lärande. Dess icke inbjudande miljö skapade en miljö som främjade i mobbning och segregation mellan barn. En asfaltsöknen ger inte möjlighet för barn att använda sig av olika rumsligheter och begränsar därmed möjligheten till en mer dynamisk och varierad typ av lek. Samtidigt kan denna typ av lekmiljö uppmuntra exempelvis till olika typer av bollekar. Genom att ha insikt om båda dessa tankegångar i framtida utformningar kan miljöer som bättre stimulerar olika typer av lek utformas.

KFC lekplatsen hade sina fördelar i att den minskar olyckor då den är standardiserad och säker. Den var även en av de mest tillgängliga lekplatserna som undersökts i detta arbete. Men de mer relevanta lärdomarna som kan dras från KFC lekplatsen är att de begränsar barnens möjlighet till fysisk utmaning och kreativitet. De fungerar delvis som en lekmiljö för små barn. Men för äldre barn är de förutsägbara och tråkiga. KFC lekplatsen utgör en säkrare typ av lek men begränsar möjligheten till utforskande typer av lek. Båda dessa aspekter kan vara av vikt i utformningar av lekmiljöer. Framtida utformningar ger möjlighet till en god balans av båda delarna.

10. Diskussion

För att utveckla framtidens lekplatser kan mycket inspiration hittas bland 1900-talets lekplatser. Det finns goda möjligheter att plocka ut de element som gynnar barn och applicera detta i utformningen av nya lekmiljöer baserade på dagens behov och förutsättningar. Då samhällets utformning är i ständig förändring så påverkar det även unga individers möjligheter till utveckling i lekmiljöer.

Att lekplatser utvecklas i relation till rådande politik är ett faktum. Barns lek är enligt barnkonventionen en mänsklig rättighet, vilket är en lag i Sverige. Å ena sidan kan politiken ge goda förutsättningar för nya utformningar å andra sidan kan den även begränsa förutsättningarna för utformningen av lekmiljöer.

Vid början av förra sekelskiftet låg mycket fokus på barns utvecklande i relation till trädgårdar och odling snarare än vikten av enbart barnens lek. Detta var kunskaper som de bar med sig resten av livet och kunde applicera på sin vardag. Att lek inte är orienterat på detta sätt idag visar på hur samhället har tappat en aspekt av barns lekande. Det är i lekande miljöer som individer lär sig som bäst. Dels genom lekandet i sig, dels genom att lära sig av sina misslyckanden. Att lära barn i kombination av lek kan resultera i insiktsfulla kunskaper. Att återinföra liknande utomhus lekmiljöer i dagens samhälle skulle ge barnen värdefulla kunskaper och därmed även ge samhället kunskaper.

Parklekens dynamiska lek med erbjudandet av en öppen inspirerande typ av lek i relation med vuxna visar på hur vuxna kan hjälpa till i barns utveckling. Leken anpassades efter rådande årstid är en viktig aspekt att bejaka då det gör leken mer tillgänglig för barnen.

Bygglekplatsen kan jämföras med lekytorna som skapades vid förra sekelskiftet. De båda bjöd in till barns lärande och möjlighet till att själva skapa den platsen där de lekte. Denna aspekt är något som skulle kunna vara en faktor i utvecklandet av framtidens lekplatser då den ger ett ytterligare lager till lekplatsen.

Lekskulpturernas inspirerande faktor till att ge barn möjlighet att avnjuta konst och samtidigt leka är inte heller helt vanligt i dagens lekmiljöer. De gav möjlighet för barnen att införskaffa sig ett konstantintresse vilket i förlängningen kunde gynna deras utforskande av kreativt skapande. Detta är en aspekt dagens lekplatser skulle kunna dra nytta av. En ytterligare aspekt är även att de var visuellt uppskattade i stadsmiljön.

Leken under miljonprojektet gav specifika ytor för barns lek, som ofta innefattade lekredskap. Många av dessa lekplatser återfinns än idag och är ett givet element på många av miljonprojektets innergårdar. Att de ofta utvecklades på ett sätt att föräldrar på lång distans kunde ha ett vakande öga på sina barn visar på hur fri den tidens lek var. Att barnen hade ett eget ansvar över sin lek och inte ansågs behöva ett konstant vakande öga. Denna aspekt är inte lika vanlig idag vilket visar på att samhället har minskat tillförliten till både varandra och sina barn. Om detta är rätt sätt att gå kan ifrågasättas, det hämmar barns självständighet och ger dem en snävare möjlighet att utvecklas till självständiga individer.

Temalekplatsen ger möjlighet till en mer dynamisk lek som i sig kan främja lärandet baserat på det tema som platsen erbjuder. Men det är trots detta en statisk typ av lekplats vilket inte ger utrymme för barnens dynamiska lärande. Oftast är dess utformande även uppskattade av vuxna. Att ingen temalekplats är den andra lik gör att barnen uppskattar platsen mer, det blir en unik upplevelse.

Att det idag inte satsas lika mycket på asfaltsöknar som platser för barns lek och utveckling visar på att lekplatsutvecklingen trots allt går åt rätt håll. I stället har det skapats lekmiljöer och skolgårdar som erbjuder fler och bättre lekmöjligheter. Att lekredskap är mer eller mindre en given faktor i alla andra typer av lekplatser visar på att det finns en djupare eftertanke från samhällets sida när det kommer till lekens och lekplatsens positiva betydelse för barns allsidiga utveckling. Trots att många av lekredskapen kan ses som statiska och oftast endast bjuder in till en typ av lek så erbjuder de fler lekvärden än vad en helt plan lekyta gör. Däremot kan helt planlagda ytor erbjuda lek med så att säga lösa lekredskap så som att cykla, hoppa hopprep eller olika bollekar.

KFC lekplatsen erbjuder säkerhet för barnen och därmed ett lugn för föräldrarna. Men å andra sidan erbjuder en begränsad typ av lek, inget större utrymme för fantasifull lek eller kreativt utforskande. Leken blir styrd genom de standardiserade lekredskapen. Avsaknaden av naturliga och sensoriska element gör KFC lekplatserna enformiga och ger begränsande lekvärden.

Det gemensamma för nästan alla lekplatstyper på 1900-talet är att de erbjöd någon form av kreativitet, vissa mer än andra. Men när det kommer till lek finns det alltid ett underliggande utrymme för kreativitet. Kreativt utforskande och kreativ lek är grundfaktorer när det kommer till barns utveckling. Det är viktigt att fortsätta utveckla lekplatser för kommande generationer. För att de ska lära sig om vilka de är och bli en del av samhället.

Trots att bygglekplatsen och lekskulpturerna etablerades under samma tid står långt ifrån varandra som koncept. Bygglekplatsen ger utrymme för kreativt

skapande medan den estetiska utformningarna av lekskulpturerna gav en möjlighet till att inspirera barnen att utforska sitt kreativa skapande. I och med det finns det absolut den gemensamma faktorn att de båda har ett lager av kreativitet.

I detta arbete pekar jag på att det funnits många olika typer av lekplatser under 1900-talet i Sverige. Och att de i takt med hur de utvecklats har bjudit in barn till många olika former av lek som har hjälpt alla föregående generationer att utvecklas till de individer de är idag. Lek är inte endast något som sker i stunden, lek blir minnen individer bär med oss resten av livet och ofta en period i livet som individen värdesätter högt. Samhällsutvecklingen har tagit många olika riktningar under 1900-talet i Sverige. Detta har påverkat tidens prioriteringar vilket i sin tur har resulterat i att det har etablerats många olika typer av lekmiljöer.

10.1 Samhälleliga, etiska och hållbarhetsaspekter

Lekmiljöer har under 1900-talet blivit en given del i stadsplaneringen. I takt med att samhället har urbaniserats har barns lekmiljöer förändrats, dessa lekmiljöer har blivit platser för bland annat individuell utveckling och social interaktion med andra barn. Detta visar på en etisk aspekt som tillgodoses. Att trygga och stimulerande miljöer har skapats för barn visar på att samhället har tagit ansvar för barnens rätt till lek.

Att det redan under tidigt 1900-tal i samband med botanikundervisningen yrkade på jämställdhet genom att bygga miljöer som skulle tillgodose båda könen behov visar på både samhälleliga och etiska aspekter. En aspekt som andra lekplatstyper i denna studie inte har lyft. Kanske ansågs det en självklarhet att lekmiljöer erbjöd lika möjligheter för både flickor och pojkar och därmed inte adresserades.

Ett av skulpturlekplatsens mål var att öka barns intresse för abstrakt konst ett motiv att man ville utveckla barnen till något mer. Skulpturlekplatserna sågs däremot som en bildande insats baserad på barnens lek. Leksulpturerna blev ett sätt att exponera barnen för olika uttrycksformer.

Vid en jämförelse av bygglekplatsen och KFC lekplatsen så står de långt ifrån varandra ur ett säkerhetsperspektiv. Bygglekplatsen erbjuder verktyg för barn att själva skapa sin lekplats och KFC lekplatsen som har stort fokus på föräldrarnas överdrivna oro för barnens sårbarhet. Bygglekplatsen erbjuder kreativt skapande medan KFC lekplatsen begränsar barnens lek med minskar riskerna för skador. Båda aspekter är viktiga för barns utveckling, en kombination av de båda kan vara önskvärd. En säker lekmiljö där barn får utforska sitt kreativa skapande.

Av det material som ligger till grund för denna studie har ordet tillgänglighet knappt påträffats. Däremot kan KFC lekplatsen ses som tillgänglig med den plana gummimattan men det verkar inte vara ett medvetet val.

När det kommer hållbarhetsaspekter ur ett miljöperspektiv gällande Sveriges lekplatser under 1900-talet har inte varit ett fokus. Kanske fanns det andra prioriteringar i stadsplaneringen, kanske är det för att hållbarhet är ett relativt nytt begrepp. Men botanikundervisningen tillgodosåg hållbarhetsaspekter ur ett miljömässigt perspektiv. Den fokuserade på utvecklandet av trädgårdar vilket hade en positiv miljöpåverkan på den lokala miljön och ekosystem. Något som borde ha varit mer framstående aspekt även i övriga lekmiljöer då det gynnar bland annat den biologiska mångfalden och luftkvaliten. I jämförelse med asfaltsöknarna som inte erbjöd några naturliga element. Den plana miljön skapade varma mikroklimat som varken erbjöd möjlighet till ekosystemtjänster eller barnens välbefinnande. Två aspekter som inte hade varit ett lika stort problem om mer växtlighet hade implementerats.

10.2 Metoddiskussion

Denna studie hade som syfte att plocka ut olika lekplatstyper som har funnits i Sverige under 1900-talet för att se vilka aspekter som skulle kunna appliceras på framtida utformningar av lekmiljöer. Att använda metoderna litteratur- och arkivstudie samt analys av bildmaterial gav en gedigen grund för arbetet. Litteraturstudien gav en historisk och teoretisk kontext till analysen. Samt att den möjliggjorde en jämförelse av tidigare forskning. Däremot är den beroende av den litteratur som finns tillgänglig, vilket kan göra att vissa perspektiv inte tas med. Det finns även en risk för att det gjordes ett selektivt urval vilket kan ha påverkat objektiviteten. Arkivstudien gav en djupgående historisk analys genom primärkällor och gav dåtida insikter i utformandet av lekmiljöer. Däremot var det inte alltid fullständigt material samt att det var tidskrävande att hitta det material som har använts i denna studie.

En alternativ metod som hade varit intressant att använda hade varit platsanalys. Det hade kunnat vara ett bra komplement till de övriga metoderna då det hade skapat en mer komplett bild av lekmiljöerna. Men det finns en risk att många av dessa lekmiljöer har förändrats över tid eller inte ens finns kvar vilket skulle ha gjort att platsanalyser inte hade blivit trovärdiga. Samt att uppsatsen skrevs under begränsad tid så fanns inte möjlighet till detta då det hade innefattat flertalet resor till många olika delar av Sverige.

Ett ytterligare alternativ hade varit att använda intervjuer som metod i arbetet. Det hade resulterat i djupgående information och faktiska erfarenheter av hur det var

att leka i dessa lekmiljöer vilket hade resulterat i subjektiva insikter. Som hade gjort uppsatsen mindre objektiv och färgade av personliga erfarenheter. Det hade även varit begränsande i den mening att det inte finns några att intervjua när det kommer till botanikundervisningen. Så intervjuer hade inte kunnat täcka hela tidsspannet.

11. Slutsats

Genom 1900-talet har det funnits många olika typer av utomhus lekmiljöer runt om i Sverige. Med olika funktioner och syften. Många av de element som varit en del av tidigare utformningar skulle kunna appliceras och anpassas till framtida utformningar.

Att applicera alla de definierade lärdomarna på en och samma lekmiljö hade gjort den spretig och allt för omfattande. Men genom att applicera några av dem hade kunnat göra platsen lyckad. Genom att ha dessa lärdomar till hands vid planering av en utomhus lekmiljö för barn kan platsen uppnå sin fulla potential.

Lagar och regler påverkar lekmiljöers utformningar. Barnkonventionen gör leken till en lagstadgad rätt vilket gör lekmiljöer till ett givet element i stadsrummet. Lek i kombination med lärande utgör en god källa för kunskap. Lekmiljöer med vuxnas närvaro kan stötta barns lek utan att dominera den. Estetiskt tilltalande lekmiljöer kan ge värde både till barn och vuxna. Bygglekplatser gynnar barns kreativa skapande och fantasi. Men det utgör en högre risknivå än exempelvis KFC lekplatsen. Däremot begränsar KFC lekplatsen barns lek. En kombination av de två skulle vara av värde.

Många olika typer av lekmiljöer har tagits upp i detta arbete och många olika lärdomar definierats baserat på dem. Vilka av dessa lärdomar som kan appliceras på framtida utformningar bör baseras på syftet av den framtida utformningen.

11.1 Framtida forskning

Då denna studie är ett relativt smalt forskningsområde samt en relativt liten studie så finns det utvecklingspotential. Det skulle vara intressant att jämföra olika länders historiska utveckling av lekmiljöer, vilka likheter det finns och hur de skiljer sig. Eller att se över hur framtida stadsplanering skulle kunna skapa mer stimulerande och dynamiska lekmiljöer och utforma och visualisera faktiska lekmiljöer baserat på slutsatserna av studien.

Referenser

Arai, E. (2020). *Den föränderliga lekplatsen - barns möjligheter att påverka sin lekmiljö*. Sveriges Landbruksuniversitet. Landskapsarkitektprogrammet mastersarbete. https://stud.epsilon.slu.se/15462/1/arai_e_200402.pdf

Arnstberg, K.-O. (2000). *Miljonprogrammet*. Stockholm: Carlsson

Beckman, M. (2018). *I Lek på riktigt - Om att sluta bygga lekplatser och börja skapa rikare lekmiljöer*. Vinnova-projektet Digifys.
<https://www.orebro.se/download/18.5343a44a16a31b1864f2904/1557410812963/Lek%20p%C3%A5%20riktigt.pdf> [2025-05-05]

Berg, S. (2019). *Bygglekplatsens utmaningar och möjligheter - om barns behov av utmaningar och samhällets behov av säkerhetskrav*. Sveriges Landbruksuniversitet. Landskapsarkitektprogrammet mastersarbete.
https://stud.epsilon.slu.se/15247/1/berg_s_191203.pdf

Berg, S., Jansson, M., Beckman, M. and Litsmark, A. (2020).
BYGGLEKPLATSEN – EN MÖJLIGHET IDAG. Movium Fakta, (2 #).
https://pub.epsilon.slu.se/28023/1/movium_fakta_2_2020-bygglek-final-web.pdf

Blomquist, A. (2012). *Malmö temalekplatser - när benen är fulla av spring. Planering i Malmö, (3)*.
https://issuu.com/malmostadsbyggnadskontor/docs/wwwpim_2012.3 [2025-05-04]

Bostadsrätterna (2022). *Bostadsrätterna | Älskade avskydda miljonprogram*. Bostadsrätterna. <https://www.bostadsratterna.se/artiklar/2022/aelskade-avskydda-miljonprogram>

Boverket (2020). *Barnkonventionen i fysisk planering och stadsutveckling - Kartläggning och analys* [Faktablad].

<https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2020/barnkonventionen-i-fysisk-planering-och-stadsutveckling.pdf> [2025-05-05]

M. León de, M. (2020). *LEK FÖR ALLA –Ett idéförslag för inkluderande lek vid Lundbyparken i Örebro*. Sveriges Landbruksuniversitet.

Landskapsarkitekturprogrammet mastersarbete.

https://stud.epsilon.slu.se/15336/1/de_leon_m_200213.pdf

Druker, E. (2019). Play Sculptures and Picturebooks: Utopian Visions of Modern Existence. *Barnboken*, [online] 42. doi:<https://doi.org/10.14811/clr.v42i0.433>

Gill, T. (2007). *No Fear Growing up in a risk averse society*. Calouste

Gulbenkian Foundation. [https://rethinkingchildhood.com/wp-](https://rethinkingchildhood.com/wp-content/uploads/2010/10/no-fear-19-12-07.pdf)

[content/uploads/2010/10/no-fear-19-12-07.pdf](https://rethinkingchildhood.com/wp-content/uploads/2010/10/no-fear-19-12-07.pdf) [2025-05-05]

Hansson, M. (2005). Kapitel: *Trädgårdskonsten*. *Signums svenska konsthistoria Konsten 1950-1975*. Bokförlaget Signum i Lund AB

Hohner, L. (2024). Tolv maxade lekplatser – som är värda en utflykt. *Göteborgs-Posten*. <https://www.gp.se/livsstil/maxade-lekplatser-i-vastsverige-basta-parkerna-nara-goteborg.e1fc1951-f347-4f0a-9e34-b90fd7bc1aa1> [2025-05-04]

Álamo i del, M.R. (2004). *Design for fun : playgrounds*. Barcelona: Links International

Insulander, E. (1975). *Barnen och betongen : en rapport om barns villkor i en svensk förort*. Stockholm: Liber

Jansson, Märit (2008). "Children's Perspectives on Public Playgrounds in Two Swedish Communities." *Children, Youth and Environments* 18(2): 88-109 [2025-05-04]

Jansson, M. (2010). Attractive Playgrounds: Some Factors Affecting User Interest and Visiting Patterns. *Landscape Research*, 35(1), pp.63–81. doi:<https://doi.org/10.1080/01426390903414950>

- Jansson, M. and Klintborg Ahlklo, Å. (.red) (2016). *Plats för lek Svenska lekplatser förr och nu*. Stockholm: AB Svensk byggtjänst
- Key, E. (1996). *Barnets århundrade*. Nyutgåva ed. Informationsförlaget
- Larsson, A. (2013). A children's place? The school playground debate in postwar Sweden. *History of Education*, 42(1), pp.115–130.
doi:<https://doi.org/10.1080/0046760x.2012.697921>
- Lenninger, A. and Olsson, T. (2006). *Lek äger rum planering för barn och ungdomar*. Stockholm: Formas
- Lernberg, Å. and Messer, L. (2024). *Alla barns rätt till lek -vad är då pedagogens ansvar?* <https://pedagog.uppsala.se/globalassets/pedagog-uppsala/dokument/forskning-och-utveckling/utvecklingsprojekt/2023-2024/alla-barns-ratt-till-lek---vad-ar-da-pedagogens-ansvar.pdf> [2025-05-05]
- NE (2024). *lekplats - Uppslagsverk - NE.se*. www.ne.se.
<https://www.ne.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/lekplats> [2025-05-05]
- NE (2025a). *folkhemmet - Uppslagsverk - NE.se*. www.ne.se.
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/folkhemmet> [2025-05-05]
- NE (2025b). *Uppslagsverk - NE.se*. www.ne.se.
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/enkel/urbanisering> [2025-05-05]
- Nolin, C. (2023). Kapitel: *1900-talets trädgårdar mellan idealism och rationalism. Svensk trädgårdshistoria: 1800-1900-tal*. Kungl. Vitterhetsakademien
- Nordiskamuseet (2024). *Folkhemmet | Bo, klä sig, resa | Livet i Norden | Nordiska museet*. Nordiska museet. <https://www.nordiskamuseet.se/utforska/livet-i-norden/folkhemmet/> [2025-05-05]

Mål och innehåll i parkleken: Betänkande avgivet av Parkleksutredningen i Stockholm (PLUS). (1972). Stockholm: 1972

Pramling, N. and Wallerstedt, C. (2019). *Lekresponsiv undervisning – ett undervisningsbegrepp och en didaktik för förskolan*. Publicera kb.
<https://publicera.kb.se/forskul/article/view/27289/22189>

Rädda Barnen (u.å.). *Barnkonventionen – fullständig version*. Rädda Barnen.
<https://www.raddabarnen.se/rad-och-kunskap/skolmaterial/barnkonventionen/hela-barnkonventionen/>

Regeringen (2023). *Barnkonventionen som svensk lag*. Regeringskansliet.
<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/barnkonventionen-som-svensk-lag2/> [2025-05-05]

Reggio Emilia Institutet (2021). *Parkleken viktigare än någonsin*. Reggioemilia.se. <https://www.reggioemilia.se/om-oss/modern-barndom/2021/september/parkleken-viktigare-an-nagonsin> [2025-05-05]

Riksarkivet (2018a). *Riksarkivet - Sök i arkiven*. Riksarkivet.se.
<https://sok.riksarkivet.se/nad?postid=Arkis%2096ff3b41-b238-45dd-b5e1-ed57edb91764> [2025-05-05]

Riksarkivet (2018b). *Riksarkivet - Sök i arkiven*. Riksarkivet.se.
<https://sok.riksarkivet.se/nad/?sokord=SE%2FRA%2F420393&postid=Arkis+7177fe40-dd6c-441f-af20-743d8fa5a692&s=Balder> [2025-05-05]

Ruin, P. (2024). *Prisbelönade forskaren: Så lär sig barn genom att leka*. Förskolan. <https://www.vilarare.se/forskolan/forskning/prisbelonad-forskare-lyfter-lekens-betydelse-i-forskolan/> [2025-05-05]

Söderberg, M. (2013). *TEMALEKPLATS SJÖHISTORISKA MUSEET*. Sveriges Landbruksuniversitet. Landskapsarkitektprogrammet mastersarbete.
https://stud.epsilon.slu.se/4433/11/soderberg_m_130626.pdf

Stadsarkivet Stockholm (2024). *Barn på stan: historien om Stockholms parklekar - Stadsarkivet*. Stadsarkivet.stockholm. [Inspelning av föredrag]. Stadsarkivet Stockholm, 20 November.

<https://stadsarkivet.stockholm/aktuellt/kalendarium/2024/11/barn-pa-stan-historien-om-stockholms-parklekar/> [2025-05-04]

Stockholmskällan (2021). *Lekplats och plaskdamm i Traneberg*.

Stockholmskällan. <https://stockholmskallan.stockholm.se/post/20379> [2025-05-05]

Stockholmskällan (2023). *Funktionalism och Bloms parkprogram 1930-1950 - Stockholmskällan*. Stockholmskällan.

<https://stockholmskallan.stockholm.se/teman/parker-i-stockholm/funktionalism-och-bloms-parkprogram-1930-1950/> [2025-05-05]

Svenska akademins ordbok (2020). *lek-plats* | SAOB. Saob.se.

https://www.saob.se/artikel/?seek=lekplats&pz=1#U_L401_112722 [2025-05-05]

Sveriges socialdemokratiska arbetarparti. Partistyrelsen (1964). *Resultat och reformer : riktlinjer för socialdemokratisk politik*. Stockholm: LO: Socialdemokratiska partistyrelse

Unicef (u.å.). *Läs hela Barnkonventionen*. UNICEF Sverige.

<https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten> [2025-05-05]

Woolley, H. (2007). Where do the children play? How policies can influence practice. *Proceedings of the Institution of Civil Engineers - Municipal Engineer*, [online] 160(2), pp.89–95. doi:<https://doi.org/10.1680/muen.2007.160.2.89>

Woolley, H. and Lowe, A. (2013). Exploring the Relationship between Design Approach and Play Value of Outdoor Play Spaces. *Landscape Research*, 38(1), pp.53–74

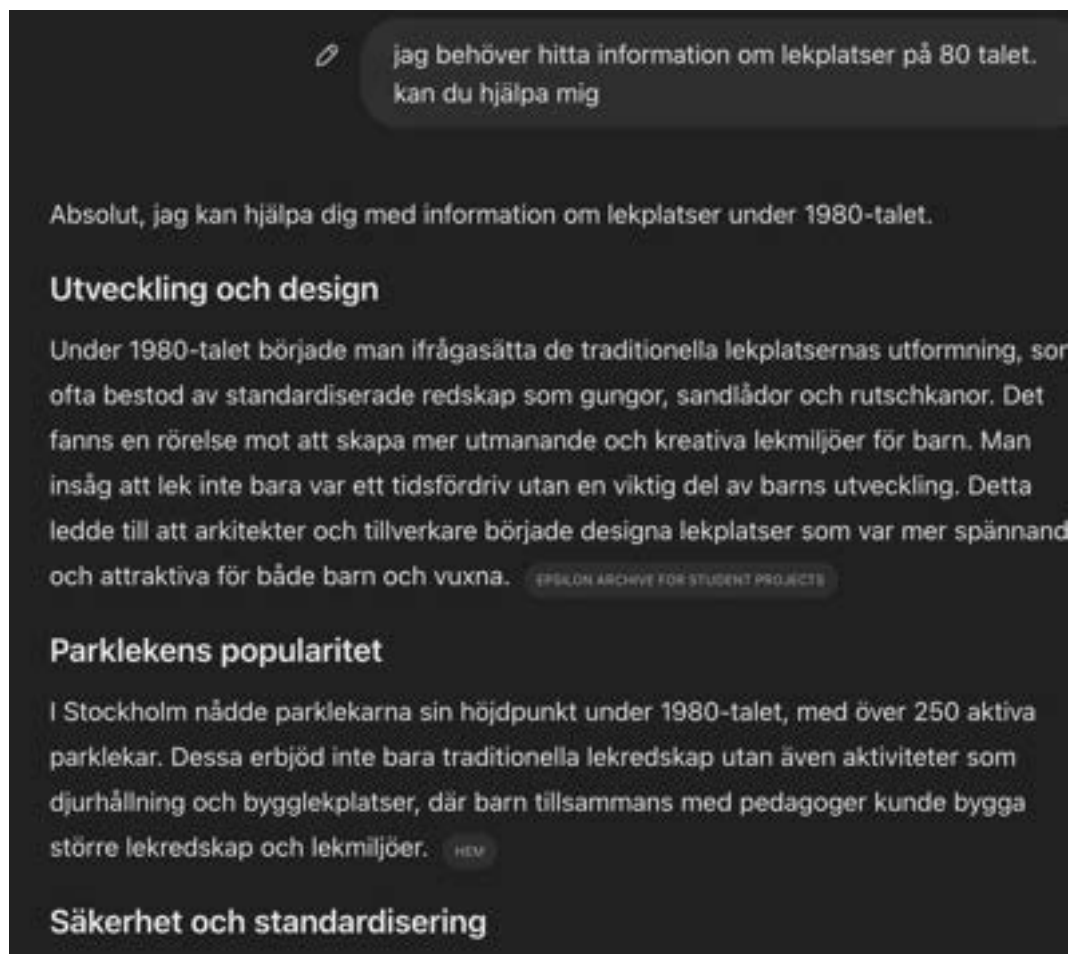
<https://eprints.whiterose.ac.uk/id/eprint/94590/1/Woolley%20and%20Lowe%202013%20Exploring%20relationship%20%20Jan%202016.pdf>

Tack!

Jag vill även passa på att säga tack till de som har hjälpt mig med denna uppsats. Däribland handledningsgruppen jag var del av under arbetets gång. Samt handledaren för arbetet Åsa Ahrland.

Bilaga 1

Nedan presenteras de prompts som har skickats samt de svar som har getts av ChatGPT för att utveckla studien.

Design och pedagogik:

- Lekmiljöer och arkitektur
- Fria lekplatser (adventure playgrounds)
- Temalekplatser historia
- Lekplatsmaterial och säkerhet
- Barns utveckling och lekplatser

Kända personer och rörelser:

- Carl Theodor Sørensen (dansk landskapsarkitekt som skapade "skrammellegepladsen")
- Friedrich Fröbel (för lekens pedagogiska roll)
- Adventure playgrounds och Lady Allen of Hurtwood
- Junk playgrounds utveckling

Akademiska och policy-fokuserade:

- Barns lek i urbana miljöer
- Lekplatspolitik 1900-talet
- Barns rätt till lek (inspirerat av FN:s barnkonvention)
- Lekens roll i samhällsutveckling

Du kan använda dessa sökord på både svenska och engelska för att hitta material från olika källor. På engelska kan det till exempel vara: "playground history," "playground development 20th century," eller "children's play environments."

Lycka till med ditt arbete! Vill du ha hjälp med att utforma en struktur för uppsatsen eller

jag behöver hitta information om lekplatser på 80 talet.
kan du hjälpa mig

Absolut, jag kan hjälpa dig med information om lekplatser under 1980-talet.

Utveckling och design

Under 1980-talet började man ifrågasätta de traditionella lekplatsernas utformning, som ofta bestod av standardiserade redskap som gungor, sandlådor och rutschkanor. Det fanns en rörelse mot att skapa mer utmanande och kreativa lekmiljöer för barn. Man insåg att lek inte bara var ett tidsfördriv utan en viktig del av barns utveckling. Detta ledde till att arkitekter och tillverkare började designa lekplatser som var mer spännande och attraktiva för både barn och vuxna. [EPSILON ARCHIVE FOR STUDENT PROJECTS](#)

Parklekens popularitet

I Stockholm nådde parklekarna sin höjdpunkt under 1980-talet, med över 250 aktiva parklekar. Dessa erbjöd inte bara traditionella lekredskap utan även aktiviteter som djurhållning och bygglekplatser, där barn tillsammans med pedagoger kunde bygga större lekredskap och lekmiljöer. [HEM](#)

Säkerhet och standardisering

Under denna period skärptes också kraven på lekplatsernas säkerhet. Det fanns en debatt om balansen mellan säkerhet och lekvärde, där vissa ansåg att överdriven säkerhet kunde göra lekplatserna tråkiga och hämma barns lekfullhet. Ett känt citat från myndigheten Barnmiljörådet på 1980-talet lyder: "Bättre en bruten arm än en stukad vilja." [FÖRSÄMNING](#)

Internationell spridning

Den svenska modellen med parklekar fick internationell uppmärksamhet under 1980-talet. 1958 hölls ett seminarium i FN:s regi, vilket bidrog till att konceptet spreds till andra länder och städer, inklusive Göteborg, Karlstad, Malmö, Helsingborg, Lund, Norrköping, Västerås, Uppsala och Sundsvall. [Läs mer](#)

Sammanfattningsvis präglades 1980-talets lekplatser av en strävan efter mer kreativa och utmanande lekmiljöer, en ökad medvetenhet om lekens betydelse för barns utveckling, samt en pågående diskussion om balansen mellan säkerhet och lekvärde.

Källor

lekplatser under miljonprojektet

Lekplatserna under miljonprogrammet (1965–1975) är ett intressant ämne eftersom de speglar den tidens samhällsplanering, arkitektur och syn på barns lek. Här är några aspekter och tankar som kan hjälpa dig:

Konteksten: Miljonprogrammet

Miljonprogrammet byggdes för att möta behovet av bostäder under en tid av snabb urbanisering och befolkningstillväxt i Sverige. Fokus låg på att skapa moderna, funktionella bostadsområden med standardiserad arkitektur. Lekplatserna blev en viktig del av dessa områden eftersom de var avgörande för barnfamiljer, som var en stor del av befolkningen i de nybyggda områdena. [Läs mer](#)

Utformning av lekplatser under miljonprogrammet

1. Centrala lekplatser

- Lekplatser byggdes ofta som en del av större, öppna gårdsytor mellan flerbostadshus.
- Syftet var att ge barnen en säker plats att leka på, nära hemmet och utan behov av att korsa stora vägar.

2. Standardisering och enkelhet

- Lekplatserna präglades av standardiserade lekredskap som gungor, klätterställningar, sandlådor och rutschkanor, ofta gjorda av metall.
- Designen var funktionell, men många kritiserade dem för att vara opersonliga och tråkiga.

3. Material och miljö

- Materialen var robusta och praktiska, såsom betong, metall och trä.
- Betong användes också för att skapa leklandskap med former som klätterräddor, tunnlar och balansytor.

4. Friytor och barns rörelse

- I många områden kombinerades lekplatser med stora gröna ytor eller naturmark för att ge plats för spontana lekar.
- Detta var en del av tanken att skapa en balans mellan byggd miljö och natur.

Samhällsvision och pedagogik

- Under miljonprogrammets era påverkades lekplatsdesign av tidens sociala och pedagogiska idéer. Man såg lekplatser som en viktig del av barnens socialisering och utveckling.
 - Lekplatserna var ofta utformade med fokus på **kollektiv lek** snarare än individuella upplevelser, vilket speglade den tidsanda som betonade kollektivism och gemenskap.
-

Kritik och utmaningar

1. Tristess och monoton

- Lekplatserna fick kritik för att vara för standardiserade och inte tillräckligt stimulerande för barns kreativitet.
- Den monotona utformningen återspeglade områdenas ofta kritiserade, enformiga arkitektur.

2. Bristande underhåll

- Under 1970- och 80-talen började många av lekplatserna förfalla på grund av bristande underhåll.
 - Detta ledde till säkerhetsrisker och minskad användning.
-

Efterarb av miljonprogrammets lekplatser

Idag har många av lekplatserna från miljonprogramstiden antingen rustats upp eller ersatts. Vissa betongstrukturer och lekredskap från den tiden finns dock kvar och ses ibland som kulturella artefakter som speglar epokens samhällsbygge.

Vill du ha hjälp med att hitta mer specifika exempel, källor, eller kanske analysera lekplatser i ett specifikt område? 🤖

ge mig källor på det du precis skrev

Absolut, här är några källor som stödjer och kompletterar informationen om lekplatser under miljonprogrammet:

1. **Standardisering och enkelhet:** Under miljonprogrammet på 1960- och 1970-talen byggde man många lekplatser och parklekar, som till exempel i kvarteret Nystad i Akalla. [STOCKHOLMSKALLAN](#)
2. **Kritik och utmaningar:** Enligt Boverket fanns det kritik redan då mot höghusen, som grundade sig på det höga exploateringsstalet och den stora koncentrationen av människor på en liten markyta. [BOVERKET](#)
3. **Behov av upprustning:** Riktlinjer för lekmiljöer på allmän plats i Uppsala kommun påpekar att de välplanerade lekplatser som byggdes i samband med miljonprogrammet är i stort behov av upprustning, både på grund av ålder och för att viss lekutrustning bedöms som farlig ur säkerhetssynpunkt. [UPPSALA.SE](#)
4. **Samhällsvision och pedagogik:** Artikeln "The patchwork planning of a welfare landscape" diskuterar hur fritidsplanering under efterkrigstiden påverkade

ge mig en källa på vad parklek är

En parklek är en bemannad lekplats i Sverige där personal organiserar och leder olika aktiviteter för barn och ungdomar. Konceptet introducerades under 1930-talet och blev särskilt vanligt under efterkrigstiden, med syftet att erbjuda säkra och stimulerande lekmiljöer i stadsmiljöer. Parklekarna erbjuder ofta utlåning av lekmaterial och arrangerar organiserade aktiviteter för barn i olika åldrar. [PARSEJOURNAL.COM](https://parsejournal.com)

För en djupare förståelse av parklekens roll i stadsplanering och dess historiska utveckling kan du läsa intervjun med konstnären Kerstin Bergendal om PARK LEK-projektet. [PARSEJOURNAL.COM](https://parsejournal.com)

Källor

kan du hitta vetenskaplig forskning på lekplatser från 1960-tal

Under 1960-talet genomgick lekplatser i Sverige en betydande utveckling, präglad av standardisering och normbaserad planering. Många lekplatser från denna period kritiserades för att sakna variation och anpassning till lokala förhållanden, vilket resulterade i enhetliga och monotona miljöer. [STUD. EPSILON.SLU.SE](https://stud.epsilon.slu.se)

Samtidigt växte intresset för bygglek, där barn själva fick konstruera och forma sina lekmiljöer. Denna pedagogiska inriktning var särskilt framträdande under 1950-, 60- och 70-talen i Sverige. [STUD. EPSILON.SLU.SE](https://stud.epsilon.slu.se)

Parallellt med fritidshemmens framväxt under 1960-talet började även skolgårdar utvecklas i en mer pedagogisk riktning. Efter andra världskriget betraktades skolgården alltmer som en plats för lärande och hälsa, med fokus på elevens välmående samt relationer mellan elever, lek och fysisk aktivitet. [SUPPEA.UU.SE](https://suppea.uu.se)

Dessa förändringar speglar tidens pedagogiska och samhällsliga strömningar, där lekens betydelse för barns utveckling och lärande fick ökad uppmärksamhet.

Källor

hitta akademiska källor på temalekplatser

Temalekplatser är lekplatser utformade kring specifika teman för att stimulera barns fantasi och lärande. Forskning visar att sådana miljöer kan främja både fysisk aktivitet och kreativ utveckling hos barn. En studie från Malmö universitet diskuterar utvecklingen av pedagogisk lekutrustning och betonar vikten av temalekplatser med specialiserad utrustning för att skapa engagerande lekmiljöer. [MALMÖ UNIVERSITET](#) En annan studie från Sveriges lantbruksuniversitet analyserar hur befintliga lekplatser kan utvecklas med fokus på hållbarhet och lekvärde, vilket är relevant för utformningen av temalekplatser. [SLU](#) Dessa akademiska källor ger insikt i hur temalekplatser kan planeras och implementeras för att stödja barns utveckling på ett holistiskt sätt.

Källor

ge mig exempel på systematisk analys av metodernas styrkor och svagheter

En systematisk analys av metodernas styrkor och svagheter kan struktureras i en tabell eller en tydlig genomgång av varje metod. Här är ett exempel:

Systematisk analys av metodernas styrkor och svagheter

Metod	Styrkor	Svagheter
Bildmaterial	– Ger en visuell representation av lekmiljöer, vilket underlättar analys av form, funktion och förändring över tid. – Möjliggör identifiering av mönster och detaljer som kan vara svåra att beskriva i text. – Kompletterar skriftliga källor och skapar en mer mångsidig förståelse.	– Begränsad till befintligt material, vilket kan leda till ett snedvridet urval. – Risk för subjektiv tolkning av bilder, beroende på forskarens perspektiv. – Etiska och upphovsrättsliga utmaningar kan begränsa användningen av vissa bilder.
Litteraturstudie	– Ger en teoretisk och historisk kontext för analysen. – Möjliggör jämförelse av tidigare forskning och identifiering av trender över tid. – Stödjer analys med etablerade teorier och begrepp.	– Beroende av tillgänglig litteratur, vilket kan leda till att vissa perspektiv exkluderas. – Äldre källor kan vara inaktuella eller inte spegla dagens verklighet. – Risk för selektivt urval av källor som kan påverka objektiviteten.

Arkivstudie	– Möjliggör djupgående historisk analys genom primärkällor. – Kan ge unika insikter som inte finns i samtida texter. – Ger tillgång till originaldokument, ritningar och planer.	– Kan vara svårt att tolka äldre dokument på grund av språkbruk och brist på kontext. – Arkivmaterial kan vara fragmentariskt eller ofullständigt. – Tidskrävande process att söka och tolka materialet.
-------------	--	--

hur kan parkleken och bygglekplatsen samlas under en rubrik

Du kan samla **parkleken** och **bygglekplatsen** under en gemensam rubrik som betonar deras funktion som dynamiska och kreativa lekmiljöer. Här är några förslag:

1. **Lekplatser med vuxen närvaro och skapande lek** – Betonar både parklekens pedagogiska stöd och bygglekplatsens kreativa frihet.
2. **Interaktiva och kreativa lekmiljöer** – Fokuserar på hur dessa miljöer inbjuder till interaktiv och skapande lek.
3. **Friare lek och pedagogiskt stöd i lekplatsmiljöer** – Lyfter både den fria leken och den vuxnas roll i barns utveckling.
4. **Parkleken och bygglekplatsen – Lek och lärande i samspel** – Kombinerar deras gemensamma faktorer som platser där barn utvecklas genom lek och interaktion.
5. **Lekplatser för kreativitet och socialt samspel** – Understryker vikten av att både parkleken och bygglekplatsen ger utrymme för kreativitet och samvaro.

Vilken av dessa tycker du passar bäst, eller vill du ha en annan vinkel? 😊

ge mig några nyckelord till uppsattsan

Här är några nyckelord som kan passa din uppsats:

- Lekplatser
- Lekmiljöer
- Barns lek
- Stadsplanering
- Lek och stadsutveckling
- Barnperspektiv
- Lekplatsdesign
- Historiska lekplatser
- Samhällsutveckling
- Lekvärden
- Barnkonventionen
- Urbanisering
- Lek och pedagogik
- Risk och säkerhet i lekmiljöer
- Offentliga rum för barn
- Lekens betydelse
- Kulturarv och lek
- Parklek
- Bygglekplatser

hitta trovärdiga källor på folkhemmet

Folkhemmet är ett centralt begrepp i svensk historia, särskilt under 1900-talet. För att fördjupa din förståelse av folkhemmets utveckling och betydelse kan följande källor vara till hjälp:

- **"Folkhemmet" på SO-rummet:** Denna resurs ger en översikt över folkhemmets framväxt och dess roll i Sveriges omvandling från bondesamhälle till välfärdssamhälle under 1900-talet. [SO-RUMMET.SE](#)
- **"Folkhemmet" på Nordiska museet:** Här presenteras folkhemmets historia med fokus på hur sociala reformer mellan 1930- och 1960-talet förbättrade människors vardag i Sverige. [NORDISKAMUSEET.SE](#)
- **"Folkhemmet" på Britannica:** Denna artikel beskriver folkhemmet som en politisk policy implementerad av Sveriges socialdemokratiska parti, med målet att skapa ett samhälle som erbjuder trygghet för alla medborgare. [BRITANNICA.COM](#)
- **"Folkhemmet: Historien om ett svenskt nyckelord 1900–2020":** Ett forskningsprojekt vid Stockholms universitet som undersöker hur begreppet folkhemmet har använts och utvecklats i olika sammanhang från 1900 till 2020. [SU.SE](#)

Dessa källor ger en omfattande bild av folkhemmets ursprung, utveckling och betydelse i svensk historia.

Källor

ge mig källor på hur barn lär sig genom att leka

Forskning visar att lek är central för barns lärande och utveckling. Enligt Skolforskningsinstitutet bidrar lek till att barn utvecklar sociala färdigheter, problemlösningsförmåga och kreativitet. [SKOLF.RS](#) Niklas Pramling, professor vid Göteborgs universitet, har i sin forskning betonat vikten av lekresponsiv undervisning, där leken integreras i pedagogiska sammanhang för att främja barns lärande. [FORSKNING.SE](#) Vidare framhåller Lev Vygotskij att lek skapar imaginära situationer som är avgörande för barns kognitiva utveckling. [LÄRARBESÖKNING.SE](#) Sammanfattningsvis är leken en oundgänglig komponent i barns lärande, där både fri lek och vuxenledd lek bidrar till en holistisk utveckling.

Källor

vilka regler fanns det om utvecklandet av lekplatser under 1900-talet ge mig källor

Under 1900-talet påverkades utvecklingen av lekplatser i Sverige av flera faktorer utöver Lekmiljörådet och Barnkonventionen. En betydande faktor var urbaniseringen och den ökande biltrafiken, vilket ledde till en medveten planering av säkra lekområden för barn i städerna. Redan i början av 1900-talet började särskilda lekplatser anläggas i parkmiljöer av både säkerhets- och hälsoskäl. Under 1950-talet betraktades Sverige som ett föregångsland inom barnvänlig stadsplanering, med bygglekplatser, bemannade parklekar och riktlinjer för lekplatser i nybyggda områden. [FORMDESIGNCENTER.COM](#)

En annan viktig aspekt var införandet av normplanering på 1960-talet, som syftade till att värna barns behov i den byggda miljön. Denna normering ställde krav på lekplatsernas storlek, innehåll och avstånd till bostäder, och fungerade som standard för nästan all stadsplanering i Sverige under denna period. [UPPSALA.SE](#)

Dessutom spelade samhällsdebatter och aktivism en roll i utformningen av lekmiljöer. Under 1960- och 70-talen reagerade allmänheten på bristen på omsorg i utformningen av lekplatser, vilket ledde till demonstrationer och aktioner för bättre lekmiljöer och mer människovänlig stadsplanering. [FORMDESIGNCENTER.COM](#)

Sammantaget formades lekplatsernas utveckling under 1900-talet av en kombination av urbanisering, medveten stadsplanering, normering och samhällsengagemang för att skapa säkra och stimulerande lekmiljöer för barn.

Källor

hur kan pedagogers närvaro på lekplatser påverka barns lek. hitta källor

Pedagogers närvaro på lekplatser har en betydande inverkan på barns lek. Genom att aktivt delta och engagera sig i leken kan pedagoger skapa en trygg och stimulerande miljö som främjar barns utveckling och lärande. En studie från Uppsala kommun (2023/24) visar att pedagogers strategier och förhållningssätt i den egeninitierade leken bidrar till ökad delaktighet, glädje och engagemang hos barnen. [PEDAGOG UPPSALA.SE](#)

Vidare framkommer det att pedagogers engagemang i barns fria lek är avgörande för att stödja och utmana barnen i deras lekprocesser. Genom att vara närvarande kan pedagoger observera, förstå och bidra till leken på ett sätt som gynnar barnens sociala och kognitiva utveckling. Detta understryker vikten av att pedagoger inte bara övervakar, utan aktivt deltar i leken för att maximera dess positiva effekter. [DUPEÅ LEROUW](#)

Samtidigt är det viktigt att pedagoger finner en balans mellan att delta i leken och att ge barnen utrymme för självständig lek. Överdriven vuxennärvaro kan ibland hämma barns initiativförmåga och kreativitet. Därför bör pedagoger vara lyhörda för när deras inblandning är fördelaktig och när det är bäst att låta barnen leka på egen hand. [FÖRSKOLETIDNINGEN.SE](#)

Sammanfattningsvis spelar pedagogers närvaro och aktiva deltagande på lekplatser en central roll i att främja en rik och utvecklande lekmiljö för barn. Genom medvetna strategier och ett lyhört förhållningssätt kan pedagoger stödja barnens lek på ett sätt som gynnar deras övergripande utveckling.

Källor

ge mig i punktform vilka slutsatser som kan dras på följande text. Nedan följer några av de lärdomar som kan dras baserat på uppsatsen. Även fast en lekmiljö inte kommer kunna innehålla alla dessa aspekter så ger det en möjlighet för de som planerar lekmiljöer att välja vissa av dessa aspekter att applicera på framtida utformningar.

9.1 Den lärande lekmiljön

Botanikundervisningen gav barnen en verklig koppling till ekologi och natur. En möjlighet att få lära sig om ekosystem och växter. Lärdomar som de bar med sig resten av livet och kunde applicera i vuxenlivet. Det var även en varierad och sensorisk typ av lek som stimulerade sinnen och gav en möjlighet att utforska naturen. Botanikundervisningen stimulerade experimentellt lärande och nyfikenhet. Botanikundervisningen gav barn möjligheten att lära sig om bland annat växter. Även temalekplatsen ger möjligheten för barn att lära sig om ett specifikt tema. Genom att applicera en möjlighet att lära sig om den omkringliggande miljön och hur den fungerar skulle kunna bli ett värdefullt inslag i framtida utformningar av utomhus lekmiljöer.

9.2 Friare lek med pedagogiskt stöd

Parkleken gav en inkluderande och öppen miljö där barn av olika bakgrund och åldrar kunde leka tillsammans. Då de var bemannade med pedagoger och hade en variation av aktiviteter skapade de en stimulerande och trygg miljö. De bidrog även till att barn fick samarbeta och interagera med varandra vilket bidrog till social utveckling. Parklekens struktur kan vara av intresse när det kommer till framtida utformning av utomhus lekmiljöer. Parkleken är till viss grad stödd och övervakad av vuxna som har ett visst ansvar över barnens lek. Men samtidigt är de inte för involverade i barnens lek. Genom att applicera detta på framtida utformningar skulle mer frihet

barnens lek. Men samtidigt är de inte för involverade i barnens lek. Genom att applicera detta på framtida utformningar skulle mer frihet kunna appliceras i barnens lek. I stället för att ha ett vakande öga från vardera förälder som interagerar med barnens lek kan ett övergripande öga göra leken mer fri.

Bygglekplatsen främjade problemlösning och kreativitet då barnen själva fick skapa lekplatsen. Då miljön var i konstant förändring och därmed unik gav det barnen en känsla av ansvar och autonomi. Bygglekplatsen utvecklade även praktiska och motoriska färdigheter hos barnen och utvecklade deras förmåga att samarbeta. Bygglekplatsen gav utrymme för barnen att använda sin kreativitet samt att inspirera vuxna till hur de skulle kunna utforma en liknande miljö baserat på vad barnen själva uppskattar. Genom att applicera detta på framtida utformningar skulle mer mångsidiga lekmiljöer för barn kunna skapas.

9.3 Ny stad, ny lek

Plaskdammen gav barnen möjlighet att utforska ett element vilket stimulerade dem. Det utvecklade även deras koordination och motorik genom att de rörde sig kring och i vattnet. Då det var en miljö där både stora och små barn deltog skapade det en inkluderande miljö. Den uppmuntrade till samspel mellan vuxna och barn vilket gjorde det till en social samlingsplats som var populär. Detta skulle kunna appliceras på framtida utformningar i form av både plaskdammar och olika typer av vattenbaserade lekmiljöer.

Miljöprogrammets lekplatser planerades in i bostadsområdena och gjorde de därmed lättillgängliga för barnen som bodde där. De främjade en friare typ av lek där vuxna hade ett förtroende till barnens lekande (↓) inte var ständigt behov av vuxnas närvaro. Det främjar en trygghet och en känsla av trygghet för barnen.

barnens lekande då de inte var ständigt behov av vuxnas närvaro. Det fanns en trygghet och gemenskap då lekplatserna låg nära hemmen. Miljöprogrammet utformning genom att ge bostadsområdet en given plats för barns lek är ett inslag som kanske inte är lika givet för dagens utformningar av bostadsgårdar. Detta är något som skulle kunna appliceras som en lärdom för framtiden.

9.4 Lekplatser med estetiskt fokus

Lekskulpturen integrerade både lek och konst i stadsbilden. De var motoriskt utmanande då barnen kunde krypa, balansera och klättra på verken. Med andra ord kunde barnen leka på många olika sätt. En ytterligare lärdom är att de hade som syfte att väcka ett konstintresse hos barnen. Genom att applicera detta på framtida utformningar skulle barn kunna uppskatta och lära sig om lekmiljöer utformade inte bara för funktion utan även estetiska inslag i stadsrummen.

Temalekplatsen var en inspirerande lekmiljö där barnen kunde lära sig och leka baserat på det tema som platsen erbjöd. Exempelvis om platsen var baserad på ett historiskt inslag medför detta ett pedagogiskt lärande. Temalekplatser kunde inspirera till lek baserade på äventyr och sagor och därmed skapar en engagerande miljö. Detta är en något som skulle kunna appliceras på framtida utformningar.

9.5 De kritiserade lekplatserna

Asfaltsökarna ger snarare lärdomar om hur en lekmiljö inte ska utformas. De hårdgjorda ytor gav en risk för skador och begränsade leken. Socialsegregation skapades och när det kommer till asfaltsökarna finns dess brist på naturliga element, plana miljö och avsaknad av lekredskap inte mycket utrymme för kreativt

och avsaknad av lekredskap inte mycket utrymme för kreativt lekande och lärande. Dess icke inbjudande miljö skapade en miljö som resulterade i mobbing och segregation mellan barn. En så kallad asfaltsöknen ger inte möjligheten för barn att kunna använda sig av olika rumsligheter och ger därmed inte möjligheten till en mer dynamisk och varierad typ av lek. Samtidigt kan denna typ av lekmiljö uppmuntra till exempelvis olika typer av bollekar. Genom att ha båda dessa tankegångar med i framtida utformningar kan miljöer som stimulerar olika typer av lek utformas.

KFC lekplatsen hade sina fördelar i att den minskar olyckor då den är standardiserad och säker. Den var även en av de mest tillgängliga lekplatserna som togs upp i denna studie. Men de mer relevanta lärdomarna som kan dras från KFC lekplatsen är att de begränsar barnens möjlighet till fysisk utmaning och kreativitet. De är en bra typ av lekmiljö för små barn. Men för äldre barn är de förutsägbara och tråkiga. KFC lekplatsen utgör en säkrare typ av lek men begränsar möjligheten till utforskande typer av lek. Båda dessa aspekter kan vara av vikt i utformningar av lekmiljöer. Framtida utformningar ger möjlighet till en god balans av båda delarna.

Här är de slutsatser som kan dras från texten, punkt för punkt utifrån varje avsnitt:

9.1 Den lärande lekmiljön

- Lekmiljöer som integrerar lärande (ex. botanikundervisning) främjar långsiktig kunskap hos barn.
- Sensoriska och experimentella miljöer stimulerar barns nyfikenhet och inläring.

9.1 Den lärande lekmiljön

- Lekmiljöer som integrerar lärande (ex. botanikundervisning) främjar långsiktig kunskap hos barn.
- Sensoriska och experimentella miljöer stimulerar barns nyfikenhet och inläring.
- Lekplatser med ett tydligt tema kan bidra till lärande om specifika ämnen eller miljöer.
- Framtida lekplatser kan med fördel inkludera inslag som lär barn om natur, miljö och ekosystem.

9.2 Friare lek med pedagogiskt stöd

- Parkleken visar att vuxnas närvaro kan skapa trygghet utan att störa barns fria lek.
- Kombinationen av fri lek och pedagogiskt stöd främjar social utveckling och självständighet.
- Bygglekplatser utvecklar kreativitet, ansvarstagande, motorik och samarbete.
- Genom att låta barn själva forma lekmiljön får de mer autonomi och utvecklingsmöjligheter.

9.3 Ny stad, ny lek

- Plaskdammar uppmuntrar till motorisk utveckling och socialt samspel över åldersgränser.
- Vattenlek kan användas mer i framtiden för att skapa stimulerande lekmiljöer.
- Miljonprogrammets närhet mellan hem och lekplats skapade trygghet och gemenskap.
- Lekplatser i direkt anslutning till bostäder bör övervägas i modern stadsplanering.

9.4 Lekplatser med estetiskt fokus

- Leksulpturer kombinerade konst och lek, vilket inspirerade barn till kreativt tänkande.
- Estetiska inslag i lekplatser kan bidra till kulturell utveckling och stadsbildens kvalitet.
- Temalekplatser skapar engagerande miljöer där barn lär sig genom tema- och fantasilek.
- Pedagogiskt inriktade teman på lekplatser kan stimulera både lärande och lek.

9.5 De kritiserade lekplatserna

- Asfaltsöknar är exempel på hur lekplatser inte bör utformas – de är farliga, sterila och exkluderande.
- Avsaknad av variation och natur i lekmiljöer kan leda till sociala problem och minskad leeglädje.
- Även hårdgjorda ytor kan dock användas kreativt om de kompletteras med rätt utrustning.
- KFC-lekplatser ger hög säkerhet och tillgänglighet men saknar utmaning och kreativ potential.
- Både fria, utmanande och säkra, standardiserade miljöer behövs – en balans är nyckeln.

Vill du att jag hjälper dig omformulera detta till ett mer formellt slutsatsavsnitt eller att använda det i din uppsats?

kan du översätta följande text till engelska: Denna uppsats syftar till att och kartlägga och analysera vissa viktiga lekmiljöer under 1900-talet i Sverige. Med fokus på dess syften, hur de har utformats och hur de har påverkat barns lek. Genom att utforska frågeställningen vilka typer av lekmiljöer har utformats i Sverige under 1900-talet och vilka lärdomar kan dras från dem.

Metoderna som har använts i uppsatsen är litteraturstudie, arkivstudie och analys av bildmaterial. Kombinationen gav en bred och djupgående förståelse för olika typer av lekplatser i Sverige under 1900-talet. En kontextuell grund skapades genom litteraturstudien där tidigare forskning och historiska beskrivningar låg till grund. Med hjälp av arkivstudien hittades primärkällor från stadsarkiv. Avslutningsvis genom att analysera bildmaterial gjordes en visuell analys av bland annat lekredskap, materialval samt den fysiska miljöns utformning. Kombinationen av dessa metoder gav en målsidig bild av hur olika lekmiljöer både har sett ut och används genom 1900-talet i Sverige.

Resultatet innefattar en kartläggning av flertalet olika typer av lekmiljöer som bland annat visar på dess syften, utformning och användning. Några av dem är exempelvis skapade bygglekplatser en lekmiljö som stimulerade barns problemlösning, fantasi och kreativitet då de själva fick bygga sin lekmiljö. Parklekar och plaskdammar främjade social interaktion. Även mindre bra utformningar av lekplatser tas upp så som asfaltsöknar och Kit Fence Carpet lekplatser som till viss grad begränsat barns möjlighet till fysisk utmaning och kreativ lek.

till fysisk utmaning och kreativ lek.

Slutsatsen av uppsatsen gav flertalet lärdomar för framtida utveckling av lekmiljöer. Några av dessa är att närvarande pedagoger kan bidra till en trygg miljö som gjorde att barn samarbetade och interagerade med varandra. Vissa lekplatser bidrog till kreativt skapande och därmed problemlösning och utveckling. Närhet till lekplatser skapade en trygghet hos föräldrarna vilket gjorde att barnen hade en friare typ av lek. Samt mindre lyckade utformningar så som redskapslösa lekplatser, med avsaknad av naturliga element. Eller standardiserad typ av lekmiljö som främst fokuserar på barnens säkerhet hämmade kreativiteten och den fysiska aktiviteten.

Here is the English translation of your text:

This thesis aims to map and analyze key play environments in Sweden during the 20th century, with a focus on their purposes, how they were designed, and how they influenced children's play. It explores the research question: *What types of play environments were created in Sweden during the 20th century, and what lessons can be learned from them?*

The methods used in the thesis include a literature review, archival research, and image analysis. This combination provided a broad and in-depth understanding of different types of playgrounds in Sweden during the 20th century. A contextual foundation was established through the literature review, which drew on previous research and historical accounts. Archival research provided access to primary sources from city archives. Lastly, through the analysis of visual materials, a visual assessment was conducted of elements such as playground equipment, choice of materials, and the physical layout of the

drew on previous research and historical accounts. Archival research provided access to primary sources from city archives. Lastly, through the analysis of visual materials, a visual assessment was conducted of elements such as playground equipment, choice of materials, and the physical layout of the environments. Together, these methods provided a multifaceted picture of how different play environments looked and were used throughout the 20th century in Sweden.

The results include a mapping of various types of play environments, showing their purposes, designs, and uses. For example, the adventure playground stimulated children's problem-solving skills, imagination, and creativity by allowing them to build their own play space. Park playgrounds and wading pools promoted social interaction. Less successful playground designs were also discussed, such as asphalt deserts and Kit Fence Carpet playgrounds, which to some extent limited children's opportunities for physical challenge and creative play.

The conclusion of the thesis highlights several lessons for the future development of play environments. Some of these include that the presence of pedagogues can contribute to a safe environment that encourages cooperation and interaction among children. Certain playgrounds fostered creative construction, problem-solving, and personal development. Proximity to playgrounds provided parents with a sense of safety, which allowed children to engage in freer forms of play. On the other hand, less successful designs—such as equipment-free playgrounds lacking natural elements or overly standardized environments that primarily focused on safety—were found to inhibit creativity and physical activity.

Vill du att jag hjälper dig korta ner eller anpassa den för ett abstract eller introduktion?

🗑️ 📄 🔄 📋 📌

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU kan publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver i sådana fall godkänna publiceringen. I samband med att du godkänner publicering kommer SLU även att behandla dina personuppgifter (namn) för att göra arbetet sökbart på internet. Du kan närsomhelst återkalla ditt godkännande genom att kontakta biblioteket.

Även om du väljer att inte publicera arbetet eller återkallar ditt godkännande så kommer det arkiveras digitalt enligt arkivlagstiftningen.

Du hittar länkar till SLU:s publiceringsavtal och SLU:s behandling av personuppgifter och dina rättigheter på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>

☒ JA, jag, Sofia Andersson har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

☐ NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse till att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.